

NOTULEN

**der openbare vergadering
van de
gemeenteraad van 's-Hertogenbosch
op dinsdag 22 december 1970
te 19.30 uur.**

PUNTEN VAN BEHANDELING:

1. Beëdiging van de nieuw benoemde gemeentesecretaris, de heer R. M. van Hezewijk.
2. Goedkeuring van de notulen van de openbare vergaderingen van de gemeenteraad van 25 juni 1970 (nr. 10), 13 augustus 1970 (nr. 11), 18 november 1970 (nr. 20), 26 november 1970 (nr. 21) en 27 november 1970 (nr. 22).
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Voorstel (Bijlage nr. 262) tot vaststelling van het investeringsplan 1970.
5. Voorstel (Bijlage nr. 291) tot het nemen van een aantal belastingmaatregelen.
6. Voorstel (Bijlage nr. 286) tot het beschikbaarstellen van een krediet voor het treffen van voorzieningen, verband houdende met de uitbreiding van het voetgangersgebied in de binnenstad.
7. Voorstel (Bijlage nr. 306) tot verhoging van de vergoedingen voor het bijwonen van vergaderingen van de raad en van de commissies.
8. Voorstel (Bijlage nr. 285) tot het aanvaarden van het Ontwikkelingsplan van het Stadsgewest.
9. Voorstel (Bijlage nr. 287) tot het verlenen van een subsidie aan het Verbond voor Veilig Verkeer, afdeling 's-Hertogenbosch.
10. Voorstel (Bijlage nr. 288) tot het aanvaarden van een schenking, gedaan door de heer H. Th. Simon.
11. Voorstel (Bijlage nr. 289) tot het beschikbaarstellen van een krediet voor de verbetering en vergroting van de slachtcapaciteit in het gemeentelijk slachthuis.
12. Voorstel (Bijlage nr. 290) tot het vaststellen van enige besluiten tot wijziging van de gemeentebegroting voor het dienstjaar 1970.
13. Voorstel (Bijlage nr. 292) tot het aangaan van een rekening-courant-overeenkomst met het Protestants Interkerkelijk Centrum voor Maatschappelijk Werk en Gezinsverzorging te 's-Hertogenbosch.

14. Voorstel (Bijlage nr. 293) tot voorlopige vaststelling van de exploitatie-uitgaven van de openbare scholen voor gewoon lager onderwijs voor het jaar 1968.
15. Voorstel (Bijlage nr. 294) tot het verlenen van medewerking ex artikel 72 der Lager-onderwijswet 1920.
16. Voorstel (Bijlage nr. 295) tot het verlenen van medewerking ex artikel 50 der Kleuteronderwijswet.
17. Voorstel (Bijlage nr. 296) tot het beschikbaarstellen van een krediet van f 38.000,— voor het opheffen van vochtverschijnselen in 18 gemeentewoningen aan het Eikendonkplein.
18. Voorstel (Bijlage nr. 297) tot het opnieuw verhuren van de Raadskelder aan de heer P. M. A. Hendrix te Nuland.
19. Voorstel (Bijlage nr. 298) tot het verlenen van aanvullende financiële medewerking voor de bouw van 23 woningen en 10 garages door de Stichting Volkshuisvesting in „De Slagen”.
20. Voorstel (Bijlage nr. 299) tot overname van eigendom en onderhoud van wegen onder de gemeente Rosmalen, binnen het bestemmingsplan 1966 's-Hertogenbosch Noord I.
21. Voorstel (Bijlage nr. 300) tot beschikbaarstelling van een aanvullend krediet ad f 81.000,— ten behoeve van de ophaalbrug over de Industriehaven.
22. Voorstel (Bijlage nr. 301) tot wijziging van de Verordening voor de uitkeringen bij doorstroming, vastgesteld bij raadsbesluit van 25 juni 1970. (Bijlagen 1970 nr. 155.)
23. Voorstel (Bijlage nr. 302) tot het verlengen van de termijn waarvoor de Verordening geldelijke steun Krotopruiming, vastgesteld bij raadsbesluit van 25 juni 1970, (Bijlagen 1970 nr. 156) van toepassing is verklaard.
24. Voorstel (Bijlage nr. 303) tot het invoeren van een nieuwe verordening regelende de uitkering en het pensioen voor gewezen wethouders, alsmede het pensioen voor nabestaanden van gewezen wethouders der gemeente 's-Hertogenbosch.
25. Voorstel (Bijlage nr. 304) tot beschikbaarstelling van een krediet ten behoeve van een voortgezet gebruik van de Stadsschouwburg Casino.
26. Voorstel (Bijlage nr. 305) tot benoeming van een lid van het college van Regenten over het Roomsche Armen Weeshuis te 's-Hertogenbosch.
27. Voorstel (Bijlage nr. 307) tot benoeming van een directeur van de gemeentelijke Sociale Dienst.

Tegenwoordig:

Voorzitter: Mr. G. M. W. J. van de Ven, burge-meester.

Wethouders: drs. J. J. F. M. van der Heijden, A. J. C. Wagemakers, mr. H. Th. M. Lauxstermann en H. A. M. Hermes.

Leden: L. A. H. Neefs, G. A. Moerings, J. M. A. Fop-pele, ir. J. L. van Oost, mevrouw E. Hoes-de Winter, F. H. van de Wiel, J. M. M. van Berkom, M. T. de Jager, D. P. Baas, G. M. Sluijter, mej. M. C. J. Thuijs, J. V. Wijn-ker, J. J. C. M. van Beek, mevrouw M. C. Ploegmakers-Aarts, H. W. J. Vos, F. H. J. M. van den Eerenbeemt, Ir. O. van Roggen, M. van Opdorp, Th. Kok, W. M. van Heumen, J. M. van Engelen, A. M. M. van Loon, F. H. E. Becks, Chr. J. A. M. Leo, mevrouw J. C. A. M. Verhoeven-van de Kamp, F. M. J. Schuurbiers, Mr. H. Bergé en J. M. C. van der Eerden.

Afwezig: mr. J. S. Hartkamp, mr. G. D. H. Ver-kuijlen, mr. A. Stemerding, E. M. de Vries en J. C. Vis.

Secretaris: A. Roos, loco-secretaris.

Medetegenwoordig: Mr. A. A. B. van Geelen, scheidend gemeentesecretaris en mevrouw A. A. van Geelen-Maas, zijn echtgenote. Verder hun kinderen, te weten: mej. A. M. van Geelen (Zuster Benedicta van de orde van de Carmelitessen); mej. C. van Geelen en de he-ren J. van Geelen, arts en Jos van Geelen.

De voorzitter opent de vergadering met het gebed.
Afscheid van de gemeente-secretaris van 's-Hertogenbosch, mr. A. A. B. van Geelen.

De voorzitter leidt de secretaris binnen, die vergezeld is van zijn echtgenote, aan wie bloemen worden aangeboden, alsmede van twee dochters en twee zoons.

De voorzitter spreekt hierna als volgt:
„Zeer geachte secretaris, mevrouw Van Geelen en kin-deren. Dames en heren.

Bij uw koperen jubileum als gemeentesecretaris op 1 juli van het vorig jaar heb ik de wens uitgesproken dat het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch nog tal van jaren zou mogen profiteren van uw kennis, uw toewijding en uw grote menselijkheid. Deze wens is helaas niet vervuld. Uw gezondheid liet de laatste tijd te wensen over en enige maanden geleden was u op medisch advies genoodzaakt ontslag te nemen als gemeente-secretaris. U zei toen, dat u het een bijzonder nare zaak vond, omdat in het college van burgemeester en wethouders, de laatste tijd zoveel mutaties waren gekomen. Inderdaad is het een moeilijke zaak voor één gemeenteraad, welke op 1 september voor meer dan de helft vernieuwd is en voor een college van burgemeester en wethouders, waarvan de wethouders allen nieuw zijn en waarvan ik zelf nog maar 1½ jaar deel uitmaak. Het is echter vooral een moeilijke zaak voor u zelf, omdat ik weet dat u zich met hart en ziel aan uw functie als gemeente-secretaris gegeven hebt en dat alle zaken, het gemeentebestuur betreffende, steeds uw volle belangstelling hebben.

U hebt echt zorg en ook bezorgdheid voor de gemeentezaken, een bezorgdheid die u nooit los laat, ook 's-avonds niet, ook in de weekends niet. Naast uw functie als gemeentesecretaris, hebt u bekleed of bekleedt u nog vele nevenfuncties. Ik noem uw docentschap van de Brabantse Bestuursschool, het feit, dat u opleider en examiner bent voor de diploma's G.A. I en G.A. II, uw lidmaatschap van het bestuur van de Vereniging voor Gemeentebelangen, uw bestuurslidmaatschap van het Instituut voor Bestuurswetenschappen, enz. U bent secretaris van de Afdeling Noord-Brabant van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, voorzitter van „Boldershof" en zo zou ik nog een tijd kunnen doorgaan. Ook al deze nevenfuncties vervulde u steeds bijzonder accuraat en gewetensvol.

U hebt een belangrijke en belangwekkende carrière gehad; als volontair begonnen op de gemeente-secretarie van Goirle, verhuisde u al spoedig naar Noordwijk, waar u chef afdeling Financiën werd. Nadat u uw diploma Gemeente-administratie I behaald had, zag u kans in uw

vrije tijd in Noordwijk de meesterstitel te behalen. U kwam terug naar Brabant in 1939 als hoofdcommies op de Provinciale Griffie. Na 8 jaar werd u chef van de afdeling Waterstaat en weer 6 jaar later chef van de afdeling gemeente-comptabiliteit en bestuursrecht. En het is vooral in die laatste kwaliteit, dat eigenlijk alle gemeente-besturen van Brabant u hebben leren kennen als de pleitbezorger voor de subjectieve verhoging, zoals dat in die tijd heette. Ik heb daar als burgemeester van Schaijk ook graag van geprofiteerd.

In 1944 was u de rechterhand van de wnd. Commissaris van de Koningin jhr. Smits van Oijen, met betrekking tot de wederopbouw van het bestuur in de Provincie Noord-Brabant. Op verzoek van het Provinciaal Bestuur bracht u rapport uit over de grondslagen van het Provinciaal recht, welk rapport weer aanleiding was om u op te nemen in de Staatscommissie tot herziening van de Provinciale Wet. In deze tijd valt ook uw secretarisschap van de Staatscommissie, die was ingesteld om de bestuursvorm van grote gemeenten te bestuderen.

Een onderdeel hiervan vormde de kwestie van de wijk-raden, een zaak die op dit ogenblik wel bijzonder actueel is.

Ik vermeld ook nog uw voorzitterschap van de Dommelcommissie, tot oplossing van het vuil-watervraagstuk, welke leidde tot een grote taakuitbreiding van het genoemde waterschap. Dit is een zaak, die even actueel is als de vorige en de goede resultaten van uw werk kunnen we op het ogenblik constateren in de activiteit van dit waterschap met betrekking tot de zuiveringsinstallaties. Met ingang van 1 januari 1957 kwam de functie van secretaris van de gemeente 's-Hertogenbosch vacant. Het zal na het voorgaande niemand verwonderen, dat de heer van Geelen werd uitgenodigd om te solliciteren. Dat betekende dat hij na zijn sollicitatie ook zonder meer benoemd werd.

Oud-burgemeester Loeff heeft bij uw benoeming tot gemeente-secretaris, in de raad het volgende gezegd:

„Ik geloof dat het voor geen der serieuze sollicitanten

een oneer is het tegen een figuur als Mr. van Geelen af te moeten leggen, wiens bekwaamheid tot ver over Brabants grenzen de aandacht heeft getrokken. Laat ik niet alleen Mr. Van Geelen, maar ook de gemeente 's-Hertogenbosch en met name de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de ambtenaren van onze secretarie met de benoeming gelukwensen in de volle overtuiging, dat de raad in deze een zeer goede en gelukkige beslissing heeft genomen".

De hooggespannen verwachtingen die ieder van u had zijn ten volle bewaarheid. In de eerste plaats bent u een grote deskundige op het gebied van het administratief recht. U kent niet alleen de gehele jurisprudentie, maar u hebt ook zowat de hele jurisprudentie in uw hoofd.

Wanneer een bepaalde juridische kwestie ter sprake komt, dan citeert u vlot uit uw hoofd het arrest van de Rechtbank te X in 1958, of het arrest van het Hof te Y van 1960. In de tweede plaats bent u een wijs en onpartijdig bestuurder. U geeft eerlijk uw mening en verdedigt die zo nodig met kracht, maar ook met takt. Als een beslissing anders uitvalt dan uw advies luidde, dan legt u zich loyaal neer bij de beslissing en stelt u zich duidelijk gouvernementeel op.

Deze gouvernementele instelling vraagt u ook van uw ambtenaren.

U hebt de gave om zowel zaken als personen te coördineren. Tenslotte bent u zeer accuraat, hetgeen misschien wel eens verwondering wekt als men ziet in welk minuscule zakboekje u alle notities optekent.

U bent een kundig en wijs bestuurder en u bent daarnaast een bijzonder goed mens. U staat op de bres voor de belangen van de bestuurders, maar evengoed voor die van alle ambtenaren van hoog tot laag. U bent een man van diep-christelijke levensovertuiging en ik weet, dat de ontwikkeling van de maatschappij u vanuit deze levensovertuiging soms zorgen baart.

U bent tenslotte een enorm harde werker, dat wil zeggen u werkt eigenlijk altijd, behalve wanneer uw vrouw of uw kinderen misschien met enige zachte aandrang be-

slag op u leggen. U hebt een groot gevoel voor humor, dat in zware besprekingen dikwijls bevrijdend werkt. Eigenlijk hebt u in de 41 jaar dat u de publieke zaak gediend hebt, veel te hard gewerkt en dat is dan ook wel de reden dat u thans gedwongen bent uw functie neer te leggen. Ik weet daarbij 2 dingen. In de eerste plaats, dat het u gewoon menselijk pijn doet om afscheid te nemen van uw functie. Ik weet ook dat de leden van de raad, de wethouders en de ambtenaren en ik persoonlijk u zeer node zien heengaan, omdat wij allen het gevoel hebben niet alleen een kundig secretaris te verliezen, maar ook een vertrouwd raadgever en eigenlijk hebben we het gevoel dat we een goede vriend verliezen. Gelukkig hoeven we dat laatste niet letterlijk te nemen, want ofschoon u Tilburger van geboorte bent, „ik kom maar uit Tilburg“ zegt u altijd, bent u op dit ogenblik Bosschenaar in hart en nieren en blijft u wonen in uw mooie huis aan de Ophoviuslaan met het prachtige uitzicht op de IJzeren Vrouw. U blijft dus in ons midden en wij hopen, nadat u eerst eens een tijdje helemaal afscheid hebt genomen van uw werk, dat wij nog dikwijls een beroep op u mogen doen als raadgever in moeilijke zaken. Dat raad kunnen geven is één van uw grote eigenschappen. Wanneer men u een moeilijke vraag voorlegt dan krijgt u iets beschouwends en dan ziet men als het ware uw grijze cellen werken. En dan komt er een antwoord, dat steeds weer verrast, omdat het zo goed overdacht en zo zeer to the point is.

In een interview in Het Brabants Dagblad van vanmorgen heb ik met veel instemming gelezen, dat u vindt, dat een secretaris in de gemeenteraad een adviserende stem zou moeten hebben. Ik ben het daar geheel mee eens. Het is toch eigenlijk een onlogische zaak dat de deskundige op administratief-technisch en juridisch gebied in een raadsvergadering hoogstens de leden van het college mag souffleren, terwijl u in een vergadering van burgemeester en wethouders ten volle aan de discussie kunt deelnemen, waarbij ik terzijde mag opmerken, dat u van deze mogelijkheid in de vergadering van het college van burgemeester en wethouders bepaald een goed gebruik hebt

gemaakt en daar uw schade ruimschoots hebt ingehaald. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft 14 jaren ten volle mogen profiteren van uw grote kennis, van uw grote toewijding, van uw goede menselijke eigenschappen. U hebt in die jaren u zelf in geen enkel opzicht gespaard, zelfs niet toen uw gezondheid te wensen overliet. U was voor alle leden van de raad, van welke politieke kleur of richting ook, de onpartijdige adviseur, u was voor het college van burgemeester en wethouders de onmisbare raadgever, u was voor al uw ambtenaren niet alleen de chef, niet alleen de coördinator, maar ook de toevlucht, wanneer zij moeilijke kwesties hadden. Als ik zo eens bij u binnen liep, dan stonden er altijd wel een paar chefs bij uw bureau onderling druk te praten, terwijl u intussen ook nog aan het telefoneren was. Daardoor ontbrak u overdag de tijd om rustig te werken, wat betekende, dat de stukken 's-avonds en in de weekeinden moesten worden bestudeerd.

U hebt door de wijze, waarop u uw secretarisschap hebt vervuld zeer grote verdiensten voor onze stad, verdiensten, die niet alleen binnen 's-Hertogenbosch maar ook ver daarbuiten bekend zijn. In deze 14 jaren zijn vele grote zaken tot stand gekomen. Het werk werd steeds drukker door de tijdsomstandigheden maar u bleef de centrale figuur, waar alles van alle diensten en afdelingen terecht kwam en vergezeld van uw advies doorgegeven werd aan burgemeester en wethouders en de raad. Burgemeester en wethouders hebben daarom besloten u bij gelegenheid van uw afscheid de stadspenning in zilver toe te kennen vanwege de bijzondere wijze, waarop u uw ambt als gemeente-secretaris al deze jaren hebt uitgeoefend. Hartelijk dank namens de raad, namens het college van burgemeester en wethouders, namens de ambtenaren en namens de inwoners van onze stad voor alles wat u in deze jaren voor ons gedaan en betekend hebt.

De v o o r z i t t e r overhandigt hierna de zilveren Stadspenning van de gemeente 's-Hertogenbosch aan de secretaris.

(De raad betuigt zijn bijval met applaus).

De voorzitter vervolgt met: Ik wil hieraan graag toevoegen, dat ik u ook persoonlijk bijzonder dankbaar ben voor de wijze waarop u in de 1½ jaar dat ik nu hier ben, mij hebt ingeleid en begeleid in de moeilijke problematiek van een stad als de onze, voor de vele persoonlijke adviezen die ik van u gekregen heb en voor de vriendschappelijke omgang, welke steeds tussen ons heeft bestaan.

Secretaris, u gaat nu een nieuwe levensperiode in, een levensperiode, die u meer vrije tijd zal geven en meer vrije avonden. Wij weten dat is dan weer een heel andere kant van uw persoonlijkheid, dat u een geïnteresseerd televisiekijker bent en dat bijvoorbeeld programma's als „De Dief van Washington”, „Bonanza”, „De Wrekers” e.d. uw speciale voorkeur hebben. Nu is het vervelend, wanneer het erg spannend wordt en er komt visite voor uw vrouw of uw kinderen. Dan moet de televisie natuurlijk af. Als een goed huisvader doet u dat dan ook, maar toch wel met een zekere spijt. Wij menen daar een oplossing voor gevonden te hebben door u als afscheidscadeau een draagbaar televisietoestel aan te bieden. Wanneer er dan toch visite voor de dames komt, dan kunt u ze vriendelijk begroeten en u terugtrekken op uw studeerkamer, zogenaamd om nog belangrijke zaken af te werken, die u dan op de beeldbuis kunt bestuderen.

Ik hoop, dat u nog vele jaren van dit geschenk plezier zult hebben.

En dan wil ik me nu graag tot mevrouw Van Geelen wenden. Mevrouw Van Geelen deelt de levendige belangstelling van haar man voor de samenleving van Den Bosch in het algemeen en voor het wel en wee van het gemeentebestuur in het bijzonder.

Vele malen zagen wij u bij officiële of minder officiële gebeurtenissen op het gemeentehuis of daarbuiten. U volgde het werk van uw man met grote belangstelling, maar in de laatste paar jaar helaas ook met bezorgdheid, want u kende als geen ander de gezondheidstoestand van uw man en u wist dat hij vooral de laatste tijd - de laatste

maanden - te veel van zich zelf eiste. U stond echter altijd achter hem en u bent ongetwijfeld een grote steun in zijn leven geweest.

Er gaat ook voor u veel veranderen, nu uw man voortaan in principe thuis zal zijn. U zult o.a. wel een extra koffiekannetjes moeten aanschaffen want ik heb van onze bode gehoord, dat uw man ontaard veel koffie drinkt. Ik weet zeker dat u weinig thee zult behoeven te schenken. U hebt immers Engelse vrienden en uw man kan met een duidelijke ironie in zijn stem vertellen hoe deze Engelse vrienden onder alle omstandigheden 's morgens heel vroeg of 's avonds heel laat geen ander verlangen schijnen te kennen dan „a nice cup of tea“.

Maar na deze 41 jaar, waarin u uw man maar heel weinig in de huiskamer hebt gezien moet het voor u wel een groot genoegen zijn dat u meer dan in het verleden de gewone dingen van het dagelijks leven samen kunt doen. Dank voor de steun welke u in al deze jaren aan uw man hebt gegeven, waardoor hij de geschiedenis in zal gaan als een groot secretaris van de gemeente 's-Hertogenbosch. Secretaris en mevrouw Van Geelen, gemeentebestuur en ambtenaren hopen, dat u beiden nog vele goede jaren tegemoet zult gaan in een wat langzamer ritme dan u tot nu toe gewend was, maar hopelijk met veel gelukkige momenten, temidden van uw kinderen en nu ook al een kleinkind. Wij hopen dat de zeer prettige contacten tussen u aan de ene kant en gemeentebestuur en ambtenaren aan de andere kant, onverminderd blijven bestaan.

Het gaat u beiden wel."

(Applaus).

Hierna geeft de voorzitter het woord aan de heer Van Engelen die spreekt als volgt:

„Dames en heren, bijeen in deze prachtige raadzaal en Oranje-galerij, heet ik u namens de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch hartelijk welkom en dank ik u voor uw aanwezigheid.

Namens de aanwezige raadsleden zeg ik u mijnheer de

voorzitter dank voor de oprechte, eerlijke en hartelijke woorden, die u hebt gericht tot onze scheidende secretaris. Mijnheer de secretaris, mijnheer Van Geelen. Namens alle collegae raadsleden, ook door hen die hedenavond niet aanwezig kunnen zijn ben ik aangewezen om u, bij dit afscheid als gemeentesecretaris, namens de raad toe te spreken. Naar mijn mening hadden ze daar geen slechter spreker voor kunnen aanzoeken dan ik ben. Maar voordat de vraag, uitgaande van de fractie-voorzitter van de K.V.P. de heer Verkuijlen, via een telefoontje van de heer Foppele aan mij gesteld was, hapte ik toe dit te doen, wetende, dat elk raadslid gaarne bereid zou zijn u namens de raad toe te spreken. Mijnheer Van Geelen, u bent een uitzonderlijk goed gemeentesecretaris en een goed mens.

Nu wij gemeenteraadsleden afscheid van u nemen als gemeentesecretaris, willen wij u, mijnheer Van Geelen, danken voor alles wat u voor de gemeente 's-Hertogenbosch, voor haar inwoners en voor velen daarbuiten, gedaan hebt. U bent deskundig op velerlei terrein; u was een te hard werkend secretaris. U is een beminnelijk en eenvoudig man, die altijd klaar stond. Wij zijn u daarvoor zeer erkentelijk en danken ook mevrouw Van Geelen en uw verdere familieleden en spreken de hoop uit dat u, nu u gedwongen om gezondheidsredenen met vervroegd pensioen gaat, u, spoedig geheel hersteld, van dat pensioen zult kunnen genieten. Doe het rustig aan, zeker in het begin, zodat wij u nog vele jaren in goede gezondheid zullen mogen begroeten.

Namens de raad moge ik u een cadeau aanbieden, waarin u, zeker de eerste tijd, goed zult kunnen uitrusten."

Hierna biedt spreker een prachtige stoel aan.

(Applaus).

De voorzitter zegt, dat nu een van de weinige ogenblikken is aangebroken, waarin de gemeente-secretaris in de raad spreekt, zolang de wet nog niet gewijzigd is.

Hierna verkrijgt de heer Van Geelen het woord en spreekt als volgt:

„Mijnheer de voorzitter, dames en heren. Het is de laatste keer dat ik in een raadsvergadering het woord mag voeren. Die gelegenheid heeft zich niet dikwijls voorgedaan. Zij deed zich voor bij mijn installatie als secretaris, 14 jaren geleden - 1 januari 1957 ben ik in dienst getreden - zij deed zich voor bij installaties van burgemeesters; de heer Lambooy, die ik op de tribune zie zitten en u, mijnheer Van de Ven; in de loop van die 14 jaren nog eens een enkele keer en dan nu voor het laatst. Het is van nu af ook afgelopen met - u hebt daar zo juist op gezinspeeld - het fluisteren in de raad. Gisteren heb ik voor het laatst mogen meepraten in een vergadering van burgemeester en wethouders en vandaag heb ik me nog één keer kunnen uitleven in het bulderen op het stadhuis, want ze zeggen, dat gemeente-secretarissen dat op het gemeentehuis plegen te doen, misschien heb ik mij daaraan voor en na schuldig gemaakt. Voordat ik secretaris werd van 's-Hertogenbosch was ik werkzaam op de provinciale griffie van Noord-Brabant, laatstelijk als chef van de IIIe afdeling. Dat is de afdeling die de meeste contacten heeft met de gemeentebesturen; de afdeling die belast is met de ambtelijke voorbereiding van beschikkingen, die gedeputeerde staten moeten nemen naar aanleiding van de besluiten van gemeentebesturen. Ik zat toen dus aan de andere kant van de tafel.

Vele jaren ben ik op de provinciale griffie werkzaam geweest. Van lieverlede ben ik toch weer gaan verlangen naar het directe contact met het maatschappelijk leven, zoals dat door de gemeentebesturen en de ambtenaren wordt ervaren. Ik zei „weer”, want voordat ik een werkring kreeg op de provinciale griffie van Noord-Brabant, was ik geruime tijd, ongeveer 10 jaar, werkzaam bij gemeenten.

De afgelopen 14 jaren zijn voor het openbaar bestuur in het algemeen en voor het plaatselijk bestuur in het bijzonder, zeer bewogen geweest. Ik moet u zeggen, dat ik het voor mijzelf als zeer waardevol beschouw die tijd in

deze positie, dat wil zeggen als gemeentesecretaris, te hebben beleefd.

De maatschappij bevindt zich in een reeks van stroomversnellingen. Het is op elk niveau van het openbaar bestuur, zaak, aan nieuwe stromingen, die zich soms plotseeling en onverwachts voordoen, een aangepaste begeleiding te geven. Het is de taak van de maatschappij-wetenschap, van de sociologie zou men kunnen zeggen, misschien ook van de wetenschap van de politiek, de oorzaken van die onverwacht optredende verschijnselen op te sporen. Ik stel mij voor, omdat het zo'n boeiende gelegenheid is, straks, als ik daarvoor de tijd zal hebben, mij als amateur in dat vraagstuk te verdiepen.

Er zijn in de loop van de staatkundige geschiedenis van ons land nu en dan pogingen gedaan om het burgerschap tot nieuw leven te wekken. Thorbecke was in zijn tijd de grote man, die de noodzaak inzag van de activering van het burgerschapsbesef. Van hem zijn afkomstig de geveleugelde woorden: „Het staatsburgerschap moet aanvangen bij een werkzaam plaatselijk burgerschap. Hij is de grote ijveraar geweest voor rechtstreekse verkiezingen van de tweede kamer, de provinciale staten en de gemeenteraden, voor openbaarheid van hun vergaderingen en hun besluiten, voor periodieke verkiezingen, voor verantwoordelijkheid van de organen van het dagelijks bestuur tegenover de volksvertegenwoordigingen. Dat alles is verwezenlijkt in de periode 1848-1851, met dien verstande dat pas in 1962 de verantwoordingsplicht van gedeputeerde staten is uitgebreid tot het zogenaamde medebewind, dat wil zeggen de uitvoering van wetten en algemene maatregelen van bestuur en dat pas in 1969 de verantwoordingsplicht van het college van burgemeester en wethouders tot dat gebied is uitgebreid, en dat eerst, eveneens in 1969, de burgemeester verantwoordelijk is gesteld voor het door hem gevoerde bestuur inzake de openbare orde.

Toch heeft de lokale democratie naar mijn mening tot voor kort een kwijnend bestaan geleden; dat wil zeggen

dat mijns inziens de belangstelling van de gemeentenaren voor het plaatselijk bestuurlijke gebeuren, gering was. Om te trachten te komen tot verlevendiging van de belangstelling voor het bestuur zoals men dat in de onmiddellijke omgeving, waarin men leeft, ervaart, stelde de regering in 1953 - u hebt daar in uw toespraak op gewezen, burgemeester - een staatscommissie in onder voorzitterschap van de toenmalige commissaris van de Koningin in Noord-Brabant, de heer De Quay en ondergetekende had de eer daarvan secretaris te zijn. Het oogmerk was bestuursvormen te scheppen waardoor de burgerij in grotere mate bij de publieke zaak betrokken zou kunnen worden. In het kader van de werkzaamheden van deze commissie zijn door sociologen en bestuurskundigen nota's gepubliceerd, die uiteindelijk hebben geleid tot een rapport met een voor-ontwerp van wet. Dat voor-ontwerp heeft in 1964 geleid tot een wijziging van de gemeentewet, waardoor het mogelijk is commissies in te stellen met adviserende en besturende bevoegdheid, en waarin naast gemeentebestuurders en anderen - ik moet eigenlijk zeggen naast gemeentebestuurders ook anderen - met name vertegenwoordigers van het particulier initiatief zitting hebben. Onze gemeente telt tot dusver twee van zulke commissies, nl. de beheerscommissie voor de schouwburg en de beheerscommissie voor de muziekschool. Ik meen de verwachting te mogen uitspreken, dat de in 1964 geopende mogelijkheid binnen afzienbare tijd daarvan ruimer gebruik zal worden gemaakt. De voorstellen van de onlangs door uw raad ingestelde commissie, tot taak hebbende een onderzoek in te stellen tot verbetering van de communicatie tussen plaatselijke overheid en burgerij, zullen ongetwijfeld daartoe kunnen leiden. Deze commissie zal mijns inziens ook niet voorbij kunnen gaan aan het rapport van de commissie-Biesheuvel die o.a. openbaarheid wenst van bepaalde ambtelijke stukken.

Het bestuur van de gemeente zal er door maatregelen van deze aard niet eenvoudiger door worden. Het is al

zo ingewikkeld, omdat het gevat is in een complex van bestuursrechtelijke voorschriften en omdat het met vrijwel alle takken van de maatschappij in aanraking komt. Het vraagstuk van de communicatie met de burgerij, lijkt mij in 's-Hertogenbosch bijzonder actueel. Zelfs een buitenstaander kan dat constateren aan de hand van vele publikaties in de pers en van andere zijde. Als insider kennis nemend van de veelheid van individuele adressen die het gemeentebestuur bereiken en waarin gewezen wordt op al dan niet vermeende onvolkomenheden in het lokale bestuur, ben ik van de dringendheid van dit vraagstuk overtuigd.

Toch blijft uw raad als volksvertegenwoordiging de stimulerende factor in het plaatselijk bestel. U hebt een bijzonder moeilijke taak, veel moeilijker dan ze ooit geweest is sinds - laat ik er dat aan toevoegen - de grote staatkundige hervormingen in de jaren 1848-1851. Het is een nobele taak. Hierom, omdat de mens van nature een sociaal wezen is, een schepsel, dat slechts tot vervolmaking kan komen door te leven in een gemeenschap, die dus natuurnoodzakelijk is. Het medeleiding geven aan de gemeenschap staat derhalve in de orde van de geestelijke waarde, naar mijn overtuiging voorop. Dat ieder van u zich daarvoor belangeloos inzet, dat u daaraan uw beste krachten geeft, siert u allen en dwingt respect af.

Zeere vereerd ben ik met de sympathieke toespraken van u, burgemeester en van u, mijnheer Van Engelen. Het zij mij evenwel naar aanleiding daarvan veroorloofd op te merken dat, wanneer iemand zo goed als in zijn vermogen ligt zijn werk doet, niets anders doet dan zijn plicht. Ik wil in dit verband, op dit moment en op deze plaats, dank brengen voor de medewerking die ik steeds van de secretarie, met name van de staffunctionarissen, heb ondervonden. Zij, die deel uitmaken van het secretariaat van de gemeente, dat wil zeggen van uw raad, de burgemeester, het college van burgemeester en wethouders, doen hun werk met volle overgave. Weest er van over-

tuigd, dat zij zich voor de gemeente inzetten alsof het hun eigen zaak betrof, hun eigen persoonlijk belang.

Van ieder van deze staffunctionarissen, die mijn vrienden zijn, gelukkig, moet ik zeggen, dat hun wekelijkse arbeidstijd ver uit gaat boven de reglementaire. En dat geschiedt dan ongevraagd, enkel uit een diepgeworteld plichtsbesef.

In deze dank betrek ik ook graag mijn collega's van de diensten en bedrijven en hun naaste medewerkers voor de voortreffelijke verstandhouding, die zij tussen hen en mij hebben bewerkstelligd en voor de spontane hulp, die zij mij telkens wéér, niet één geval uitgezonderd, hebben verleend.

Ofschoon ik 41 jaren in overheidsdienst ben, spijt het mij dat ik thans gedwongen ben daarvan afscheid te nemen. In bestuurlijk opzicht zal de tijd, die wij tegemoet gaan boeiender zijn dan hij ooit geweest is. Het zal mij moeilijk vallen, dat slechts vanuit de verte te kunnen meemaken. U, burgemeester en u, mijnheer Van Engelen, ben ik erkentelijk voor de hartelijkheid van uw woorden. En u, dames en heren leden van de raad, voor het afscheidsgeschenk van u persoonlijk.

Ja, als ik die stoel bekijk, het is een prachtige stoel, dan krijg ik de indruk dat bij u daaraan de overweging ten grondslag heeft gelegen, dat een ambtenaar na 41 jaren moeizaam zwoegen en zweten, recht heeft op wat luiheid in een luie stoel. En dat televisietoestel, ja, dat moet berusten op een zware samenzwering met mijn dierbare ega. Ik vind het bijzonder plezierig, en ik dank u daarvoor hartelijk burgemeester dat u ook haar hebt toegesproken. U hebt daarmee de spijker op de kop geslagen. Wij hebben een wat verouderde kijkkast en daarbij komt, u hebt over smaken gesproken, dat mijn vrouw en ik, wat die uitzendingen betreft, verschillende smaken hebben. Zij kijkt, u hebt een paar uitzendingen genoemd, graag naar stukken als Bonanza - en ik kijk graag naar stukken als laat ik zeggen de Vrolijke Vrouwtjes van Windsor. Het kan ook omgekeerd zijn dat mijn vrouw

graag kijkt naar de vrolijke mannetjes van Windsor, maar die bestaan, geloof ik, niet. Ik moet u zeggen, dat als gevolg daarvan, wij beurtelings, nl. om de vijf minuten, keken naar de ene en naar de andere zender en dat is nu gelukkig afgelopen. Ik ben er bijzonder blij mee, zeer, zeer hartelijk dank.

Wat u burgemeester aan het slot van uw toespraak hebt gedaan, nl. mij namens het college van burgemeester en wethouders toe te kennen de zilveren stadspenning, is het mooiste, wat ik dezer dagen kan beleven. Die eer verbaast mij, maar ik moet u zeggen, dat deze onderscheiding van de stad 's-Hertogenbosch mij buitenmate verheugt.

Weest ervan overtuigd, dames en heren leden van de raad, u, burgemeester en u, wethouders dat door dit alles de tijd die ik als gemeentesecretaris van 's-Hertogenbosch heb doorgebracht, de herinnering daaraan bijzonder levendig en dankbaar zal zijn.

Tenslotte, het wordt al een beetje laat, zeg ik uw raad oprecht dank voor de vriendschap, de ongedwongen bejegening, die ik van ieder van u heb mogen ondervinden. Ik zeg u, burgemeester speciaal en u, wethouders, al ken ik u nog slechts korte tijd, want u bent nog maar kort wethouder, bijzonder dank voor de hartelijkheid, waarin ik altijd in dat college van burgemeester en wethouders de vergaderingen heb mogen meemaken. Het gaat er daar altijd bijzonder plezierig aan toe. Het ligt nu niet op mijn weg uit de school te klappen, misschien doet zich die gelegenheid nog wel eens een keer voor, in ander verband, maar zeer hartelijk dank.

Met u allen de wijsheid toe te wensen die nodig is om uw moeilijke, maar verheven taak te volbrengen, moge ik deze laatste toespraak beëindigen.

Ik dank u wel".

De raad betuigt zijn bijval met applaus.

De voorzitter zegt vervolgens dat de procedure nu als volgt is gedacht, dat men thans de gelegenheid

krijgt om persoonlijk afscheid te nemen van de heer en mevrouw Van Geelen. Dat zal gebeuren in de koffie-kamer waar de raadsleden normaal hun tweede kopje koffie drinken. Als de raad afscheid heeft genomen, roept de harde plicht weer. Men begint dan aan de tweede vergadering van deze maand en hij hoopt dat het zo zal zijn dat er geen derde nodig is en dat wij vanavond klaar komen.

Hierna schorst de voorzitter de vergadering.

De voorzitter heropent de vergadering en herinnert er aan, dat hij reeds gezegd heeft te proberen de agenda hedenavond klaar te krijgen; mocht dat niet zijn, dan zal spreker enkele punten, die zeker moeten worden afgehandeld, naar voren schuiven, dat is bijvoorbeeld de kwestie van het Casino en de benoeming van een directeur van de gemeentelijke sociale dienst.

Vervolgens deelt spreker mede hedenmorgen telefonisch bericht te hebben ontvangen dat nog deze week in het Staatsblad zal komen de kwestie van de annexatie Engelen en Empel. Dat betekent dus, dat op 1 april de annexatie een feit zal zijn en op 2 april de nieuwe gemeenteraad bij elkaar zal komen.

Voorts heeft hij nog een tweede punt, er is nl. een telegram binnengekomen van de C.C.P. fractie in de gemeenteraad van Vught, die schrijft: „De visie van uw college ten aanzien van de Vughtse Gement volgens Brabants Dagblad heden onaanvaardbaar voor verdere stadsge-westelijke samenwerking. Raadsfractie C.C.P. Vught”. Het lijkt spreker, dat dit telegram wat prematuur is, voordat zelfs de vertegenwoordiger van het dagelijks bestuur van Den Bosch zijn visie heeft kunnen geven naar aanleiding van de interventie van gisteren. Hij stelt voor dit telegram voor kennisgeving aan te nemen en af te wachten wat wethouder Wagemakers thans zal gaan zeggen. Hierna geeft hij het woord aan de heer wethouder Wagemakers.

Vervolg van de behandeling van het voorstel. (Bijla-

ge nr. 285) tot aanvaarding van het Ontwikkelingsplan van het Stadsgewest.

De heer wethouder Wagemakers wil er graag aan meewerken om vanavond de agenda klaar te krijgen en zal zich tot een half uur beperken, wat hem nl. mogelijk is geworden omdat hij de zaken wat heeft kunnen ordenen, zodat hij wat concreter kan antwoorden, dan dat hij het à l'improviste had moeten doen. Acht sprekers, met naar spreker dacht een aantal goede opmerkingen, met welwillende reacties in het algemeen, geven alleszins een goed uitgangspunt om de vragenstellers op de voet te volgen. De heer Van Heumen meent te moeten stellen, dat men stadsgewestelijk moet denken en handelen, dat men de leefbaarheid daarmee kan vergroten voor de toekomst, dat men solidair moet zijn met de andere betrokken gemeenten en dat men niet in competitie moet gaan met anderen - b.v. met zijn burens -. Spreker dacht daar geheel mee te kunnen instemmen, waarbij hij dan wel een vraagteken zet als de heer Van Heumen over de recreatie spreekt. De heer Van Heumen spreekt er over om een vakantiepark en lunapark in ons gewest te krijgen. De recreatiebehoefte voor de stadsgewestelijke bevolking ziet er, dacht hij, beter uit dan de heer Van Heumen meent te mogen vaststellen.

De stadsgewestelijke ontwikkelingsplanning is gericht op een zinvolle verdeling van het wonen, werken, de recreatie en het verkeer en vervoer, teneinde de welvaart en het welzijn optimaal te bevorderen. Dit betekent, dacht spreker, dat de recreatie voor 's-Hertogenbosch eendeels stadsgewestelijke aangelegenheid is, waarbij naast de recreatiegebieden aan het stadslichaam (o.a. de Ooster- en Zuiderplas) mogelijk zich binnen niet al te lange tijd het Engelermeer zal scharen, dat het verder voor Den Bosch is om te zien hoe de ontwikkeling verloopt van het gebied Vught/Helvoirt, alsmede het nieuw te ontwikkelen gebied aan de oostflank van het gewest, nl. Vinkel. Voor beide zijn werkgroepen hard aan het bezien. In dit gebied is, geconcentreerd op enige punten ook verblijfsrecreatie mogelijk. Het Dommeldal wordt verder gezien als een

zich ontwikkelend stilte-gebied, evenals de Campina, die zelfs een overloop heeft buiten het stadsgewest nl. voorbij Boxtel.

Algemeen kan worden gesteld dat de toekomstige recreatieve ontwikkeling, mede gebaseerd op de landschapstypologie, een van de belangrijke vormgevende elementen is in de structuurplanning. De heer Van Heumen zal hierdoor voldoende accenten hebben gekregen. Den Bosch heeft weinig vierkante meters recreatiegebied, maar zou inderdaad kunnen profiteren van de stadsgewestelijke samenwerking.

De heer Van Heumen stelt voorts, dat men moet oppassen niet te verstikken in de hoogbouw en dat men moet proberen de laagbouw met groen te realiseren.

In het documentatiedeel van het ontwikkelingsplan (onderdeel woonmilieu) wordt op basis van de kwantitatieve vooruitberekening van de bevolking gesteld, dat het percentage hoog- en middelhoge bouw voor het gehele gewest ca. 20% zal moeten bedragen. Dit percentage is bepaald aan de hand van de geneigdheid van verschillende delen van de bevolking- onderscheiden in leeftijd en burgerlijke staat - om deze woonvorm te kiezen. Het betreft duidelijk de toekomstige woningbouw. Gedacht wordt aan geen middelhoge en hoogbouw in de lokale kernen. Spreker dacht dat men in dat landschappelijk gebied niet met hoge flats moest gaan werken. In de regionale kernen, Boxtel en Schijndel wordt in dit verband gedacht aan 15%, en 25% zou dus mogelijk zijn in het centraal stedelijk gebied, waarbij men niet alleen aan de stad Den Bosch moet denken maar ook aan de omringende gemeenten als Vught, Vlijmen en Rosmalen. 's-Hertogenbosch bouwde, vanaf 1960 tot nu toe 29% van zijn woningbouw in middelhoog en hoogbouw. Spreker dacht, dat dit een signaal was om daarin niet al te ver door te tasten, waarbij men in Den Bosch nog wel eens hoogbouw heeft moeten realiseren omdat men geen laagbouw kon hebben. Men denke hierbij aan de flats die nog niet zo lang gele-

den de raad zijn gepasseerd. Dit alles betreft uiteraard richtgetallen. Uit het gewestelijk woningmarktonderzoek zullen nadere detailleringen en aanvullingen moeten komen. In de gewestelijke raad heeft men daarover een gesprek gehad en besloten is dat het woningmarktonderzoek in 1971 zijn beslag zal krijgen.

Vervolgens heeft de heer Van Heumen gepleit te leren leven met de auto, die de welvaart in grote aantallen bracht en brengt, en comfort en mobiliteit verschaft.

De verkeersoplossingen worden naarstig nagestreefd en spreker is hem dankbaar dat hij het voorstel zoals het is opgediend, conform zou willen accepteren.

Spreker ontmoet dan de heer Baas, die akkoord is maar wat omissies constateert en daarom gelukkig is, dat het een flexibel plan is. Van tijd tot tijd kan men dit plan nog wat bijsturen.

De heer Baas mist in de vervoerssector het scheepvaartverkeer. Spreker heeft eens laten opzoeken o.a. de bevaaring van de Maas en de Zuid-Willemsvaart. Daaruit blijkt het volgende:

Opvarend: 80% komt uit het westen via de Maas (graan e.d.) 20% uit het oosten (m.n. zand, grint e.d.)

Afvarend: 80% gaat ook weer naar het westen (toestand '69/'70).

Van de opvarende schepen naar Den Bosch is 86% geladen; van de afvarende schepen is 22% geladen.

Van de in 1969 opvarende tonnage naar Den Bosch (3.448.678) bleef 1.199.279 ton in Den Bosch en van de 10.119 schepen betrof dit 2286, waarbij het dan merkwaardig is dat kennelijk de 7833 schepen, die dan overblijven, een veel kleinere tonnage hadden, omdat ze dat niet verder kunnen hebben, omdat de Zuid-Willemsvaart maar bevaarbaar is voor schepen tot 450 ton.

Van de afvarende tonnage in hetzelfde jaar bleef van de 2.9 miljoen 1.2 miljoen in Den Bosch en van de 8419 schepen waren dit er 2100.

Als men deze cijfers ziet betekent dit toch wel, dat de

Zuid-Willemsvaart, zij het geen drukke vaarroute, toch nog wel betekenis heeft. De Zuid-Willemsvaart is een structuurlijn in het stadsgewestelijke plan, waarbij men rekening moet houden dat de situatie van verdieping of verbreding nauwelijks mogelijk zou zijn. Daarom denkt men in stadsgewestelijk verband dat een nieuwe vaargeul elders noodzakelijk zal zijn.

De heer Baas zegt nadrukkelijk, dat voor hem de Zuid-Willemsvaart niet behoeft te worden verlegd, waarbij hij niet gestipuleerd heeft of hij op de huidige plaats of elders daar nog een mogelijkheid voor zou zien. Spreker meent, dat het goed is, dat de omlegging in stadsgewestelijk verband in studie is genomen en een onderdeel zal zijn van het uiteindelijke structuurplan. Tegen die tijd hoopt men iets meer te weten. De heer Baas weet ook, dat gemeentewerken bezig is met een rapport over de Zuid-Willemsvaart. Gemeentewerken zal ook met cijfers komen waarbij een inzicht zal worden verkregen van de betekenis van de Zuid-Willemsvaart voor Den Bosch alsook voor het verdere gebied. De heer Baas miste de milieu-hygiëne en ook de heren Schuurbiërs, Bergé en Van Oost hebben dit onderwerp aangeroerd. Men merkte op dat er wat weinig over was gezegd. Er werd gezegd dat men moet denken aan de luchtverontreiniging, de waterverontreiniging, de vuile industrie en hoe het nu moet met het huisvuilpakket.

Spreker dacht, dat deze vraag in zijn algemeenheid als volgt kan worden beantwoordt. Inderdaad is de milieuhygiëne niet sterk in de beleidsnota terug te vinden. Hierbij merkt hij op dat het woord milieuhygiëne lange tijd wat versluierd was. De laatste jaren is men zich meer bewust geworden, dat dit een belangrijke zaak is om het welzijn te beschermen. Het vormt op dit moment in het stadsgewest nog geen probleem. Het uitgangspunt voor de aantrekking van nieuwe bedrijven is mede het achterwege blijven van schadelijke effecten voor de omgeving. Hier moet ook aan worden gedacht bij de situering van het industrieterrein in Engelen. Wat de waterverontrei-

niging betreft, ontplooiën de in het gewest opererende waterschappen een forse activiteit om deze waterverontreiniging terug te drukken. In 1971 wordt de zuiveringsinstallatie voor 's-Hertogenbosch aanbesteed.

Het probleem voor het stadsgewest is gelegen in het feit dat het ligt aan het einde van de Dommel en de Aa, waardoor „hogergelegen” gemeenten het eerst aan bod zijn gekomen. Men weet dat men met name in Helmond al jaren daarmede bezig is. Voor het stadsgewest 's-Hertogenbosch zal dit verlangen eerst in 1974 zijn bereikt.

Wat de vaste afvalstoffen betreft gaat eerst een werkgroep advies uitbrengen aan het dagelijks bestuur van het stadsgewest. De taakomschrijving is in het algemeen: de verwijdering van vaste afvalstoffen. De werkgroep start in januari met de activiteiten, nadat er al enige voorbesprekingen zijn geweest. Van het nieuw aan te leggen industrieterrein zal Engelen niet veel last hebben. Alleen als er een noordwestelijke wind is, en dat gebeurt niet vaak, zou er inderdaad kans zijn, dat Engelen een beetje onder de rook zou komen te liggen van dat industrieterrein. Ernstige gevolgen worden hiervan niet verwacht, omdat men „schone” industrie voorstaat.

Verder zijn er grote groengordels voorzien om het milieu ter plaatse te beschermen.

De heer Kok heeft uitvoerig gesproken over een wegensstelsel aansluitend aan de ene kant op „wonen en werken” en aan de andere kant aansluiting gevend op het rijkswegenplan.

Het wegenstramien is te onderscheiden in een primair, secundair en tertiair stelsel. Het primaire dient voor de verbinding van de verschillende stadsgewesten (interlokale snelwegen) en maakt deel uit van het nationale ruitennet. Hieromtrent zal in het structuurplan weinig meer te berde worden gebracht, gezien de bestaande plannen, zoals ook is weergegeven in de binnenstadsnota van ir. Goudappel. Spreker heeft nog eens even het prentje opgezocht van het wegenstramien. Als men dit prentje ziet, dan zal men constateren dat de Linkermaasoeverweg, die nu al in

zijn verdere fase tot aan Rosmalen komt en straks door zal worden getrokken naar Oss, bij de „ster“ van Empel een bijzonder goed uitgangspunt zal geven om de rijksrondweg te benaderen. Dat men dus verder denkt aan een nieuwe weg naast de Langstraatweg - dat is dus één ruit - dat hier de Dibbits route wordt gedacht die zich zal bevinden aan de linkerzijde; dat de oude weg naar Tilburg min of meer een lokale weg gaat worden, die toch vier-strooks is; dat de midden-Brabant-route hier de onderkant van de ruit zal vormen met een belangrijk kruispunt; dat de oude weg naar Eindhoven ook een minder belangrijke route zal vormen, doch ook vier-strooks en dat men dan hier krijgt de rijksrondweg, waardoor er op wegengebied een bijzonder goede situatie zal ontstaan. Als de heer Kok dit nog eens bestudeert, zal hij inderdaad zien, dat het rijkswegenplan en het provinciaal wegenplan voor Den Bosch/Stadgewest er bijzonder aardig uitziet.

Het secundaire stelsel dat dient voor de aansluiting op het hoofdwegennet, de toevoer naar het centraal stedelijk gebied e.d., zal nader worden uitgesponnen in het onderdeel verkeer en vervoer van het structuurplan. Hiervoor is de studie recent afgerond. Juist vanmorgen heeft het dagelijks bestuur van het stadsgewest de heer Kanters van het bureau Goudappel/Coffeng op bezoek gehad, die daarover nadere mededelingen heeft gedaan. Wat het tertiaire systeem betreft, - de verbinding tussen de lokale kernen - dit zal nog nader gestalte krijgen in het gewestelijk plan en verder ook in de gemeentelijke structuurplannen.

De heer Van Engelen heeft gesteld „samen doen“. Dat zou betekenen: ieder wat inleveren van de zelfstandigheid voor het hogere belang van de samenwerking. Spreker stelt, dat de centrumstad zeker niet de profiteur is. Kort geleden heeft hij - toen hij het niet meer laten kon - dat ook nog eens in Berlicum gezegd. Als gecommitteerde van het Stadsgewest was hij in Berlicum en daar werd gezegd: „ja, Den Bosch dat doet maar; dat heeft alles al

binnen en wij zitten er maar mee." Het is heel vreemd dat die neiging stadsgewestelijk toch wat opkomt dat de stad Den Bosch met name daar nog wel plezier van heeft; dat bouwt maar; dat heeft Engelen en Empel bijna te pakken; dat kan zijn industrie daar verder uitbreiden. Spreker heeft daar betoogd, en men werd er een beetje stil van, dat een centrum-stad betekent, dat men veel zorgen heeft en men moet opkomen voor de gehele regio; dat 's-Bosch zelf niet zo'n grote stad is wat het inwonertal betreft, zodat men ook niet zo rijk is maar toch voor het hele gewest wat wil doen. Spreker is blij dat de heer Van Engelen dit nog eens heeft onderstreept.

De heer Schuurbijs heeft gesproken over het industrieterrein onder Engelen; de rondweg loopt helemaal aan de andere kant; er is niet zoveel behoefte aan natte industrie; de schutsluis is te klein en Bokhoven moet gespaard blijven. De heer Schuurbijs vraagt dan het college om zijn motie over te nemen en Veghel uit te nodigen nu de beslissing te nemen om bij het stadsgewest te komen.

Spreker deelt mede dat de voorzitter hierop namens het college zal ingaan.

Het industrieterrein in Engelen houdt inderdaad rekening met wat natte bedrijvigheid in de wat verdere toekomst zo mogelijk via een insteekhaven. Het is een flexibel plan en men heeft daaraan voldoende tot aan het jaar 2000 en men meent, dat het plan tot aanleg van een industrieterrein in deze omgeving inderdaad van wezenlijke betekenis is. Wat zijn nu de argumenten van 's-Hertogenbosch om daar een industrieterrein te vestigen. Men weet dat er alternatieven zijn. Zo bestaan er afspraken met Rosmalen en de heer Schuurbijs weet ook uit de Gewestelijke Raad, dat er sprake is om iets onder Den Dungen te doen. Het standpunt van het dagelijks bestuur met de deskundigen is geworden dat nieuwe industrievestigingen aantrekkelijker zijn bij bestaande bedrijfsterreinen in verband met het aanwezige industriële klimaat, de aanwezigheid c.q. de mogelijkheid van centrale voor-

zienen en de nabijheid van hulp- en toeleveringsbedrijven.

Het tweede argument is het volgende:

Het terrein kan goed en tegen relatief weinig kosten vanuit het bestaande industrieterrein middels weg en spoor worden ontsloten.

Ten derde: De ligging van het terrein maakt het mogelijk het voor schepen tot 2.000 ton te ontsluiten.

Koel- en proceswater is in ruime mate voorhanden.

De omvang van het terrein is overeenkomstig de aanbevelingen van het E.T.I. en maakt een grote flexibiliteit in de verkaveling mogelijk. Daarnaast leidt dit tot aantrekkelijke aanbiedingsprijzen, terwijl natte en droge terreinen kunnen worden aangeboden, waarbij men zich kan voorstellen, dat een aantrekkelijke prijs een zeer relatief begrip is als men gefavoriseerde gebieden rond de stad heeft;

De Maasroute vormt een zeer goede aansluiting op het autosnelwegennet van Nederland.

Het industrieterrein Engelen is zeer goed gelegen ten opzichte van de westelijke woonwijken van 's-Hertogenbosch, Vlijmen, Maaspoort en de Gement. De aanleg van de noordelijke tak van de Gordelweg zal ook Rosmalen een directe verbinding geven met het industrieterrein; met Vught vindt overleg plaats over een extra verbinding door de Gement. Door Vught is gevraagd rekening te houden, dat zij de toegankelijkheid tot dat gebied zouden hebben.

Voor de ontsluiting ten behoeve van het woon-werkverkeer kan gebruik worden gemaakt van de volgende infrastructuur: de Gordelweg (Rietveldenweg), de Maasroute met name, zoals deze voorzien kan worden met extra rijstroken en de geprojecteerde nieuwe verbinding Vlijmen - industrieterrein Engelen - Maaspoort. Verder moet ook de reeds aangestipte nieuwe verbinding met Vught t.z.t. daarbij worden genoemd.

Het industrieterrein Engelen is over het algemeen zeer geschikt voor die gewenste industrieën, die thans in het

gewest geheel of gedeeltelijk ontbreken. Hierbij wordt in grote lijnen aan de produktiemiddelenindustrie gedacht. Het spreekt voor zichzelf, dat bij de aantrekking van industriële bedrijvigheid de milieuhygiënische eisen zeer belangrijk moeten zijn. Dit geldt overigens voor elke belangrijke industrieterreinprojectie in het gewest.

Speciale aandacht zal in dit opzicht worden geschonken aan de bezetting van het eerste deel van het industrieterrein Engelen, waarbij men weet, dat Den Bosch daarbij het dorp Engelen benadert en in die groene zones bijzonder plezierige dingen wil doen voor de Bosschenaren, die straks daar zullen wonen.

De heer Bergé heeft erover gesproken, dat het openbaar vervoer te weinig kans zou hebben.

In het ontwikkelingsplan wordt naast de heropening van een enkel station - waarbij met name wordt gedacht aan Rosmalen - de nadruk gelegd op het busvervoer. De kruisvormige opbouw van het centrale gebied met een uitwisseling van verkeersstromen naar de verschillende armen in, c.q. nabij het centrum, maakt het voor de bus bijzonder aantrekkelijk. Concentratie in een bandstructuur waaraan eerst nadrukkelijk gedacht is, zou de rail de ontwikkeling hebben gegeven voor de toekomst maar volgens de deskundigen blijkt de situatie daar bijzonder weinig perspectief te hebben en zou deze te star zijn van opzet. Desalniettemin is door de forse aanzetten die aan Rosmalen en Vlijmen worden gegeven de mogelijkheid opengehouden in de toekomst alsnog in oost-west richting te blijven denken. Dit ligt dan evenwel zeer laat of niet meer in deze planperiode.

De uitgroei van 't Zand tot dienstengebied en de daarmee gepaard gaande verschuiving van het centrum-richting station - verbetert de omstandigheden voor het openbaar vervoer uitermate.

Tegen de heer Van de Wiel, die gevraagd heeft waarom is er geen ontwerp-besluit - spreker neemt aan dat de burgemeester daarop zal reageren - en die vervolgens

spreekt over het eigen leven van Den Bosch, Boxtel en Schijndel, zegt spreker, dat het eigen leven, te leiden door Boxtel en Schijndel door het stadsgewest niet zo verstaan wordt als de heer Van de Wiel meent te mogen stellen. Boxtel en in wat mindere mate Schijndel - deze laatste gemeente zal het misschien straks moeten overlaten aan Veghel - zullen inderdaad voor de omliggende kernen de regionale functies uitoefenen, zoals Den Bosch dit ook zal doen voor zijn directe omliggende gemeente. Het zal het wel-is-waar voor het hele stadsgewest moeten doen, omdat daarbij geaccentueerd moet worden de hiërarchische opbouw van de kern, waardoor Den Bosch zich niet isoleert maar duidelijk de hoogste gewestelijke functies uitoefent en spreker dacht dat Den Bosch dit wel mag en misschien zelf wel moet claimen omdat het voor het gehele stadsgewest en zelfs voor de gemeenten daarbuiten waarbij spreker gemakshalve denkt aan de H.A.M.-gemeenten, dat Den Bosch daarvoor de centrum functie moet verrichten.

Een tweede, misschien wel het warmst aangeroerde punt is door de heer Van de Wiel en ook door anderen ingebracht n.l. De Gement, De Vughtse Gement.

In het ontwikkelingsplan wordt voorkeur uitgesproken voor bebouwing van de Vughtse Gement; gezien de fasering is deze eerst na 1980 gepland daar Maaspoort in de tijd voorrang heeft gekregen. De realisering moet gelijk oplopen met de bebouwing van het dienstenterrein (ca. 125 ha.). Mede gezien de plannen van 's-Hertogenbosch in 't Zand op dienstengebied lijkt deze voorlopige tijdsplanning ook uit dien hoofde verstandig.

Het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch dacht met Vught geen problemen te moeten maken, waarbij niet aan annexeren zou worden gedacht. Misschien komt men helemaal niet aan annexeren toe, of het zou op vrijwillige basis van Vught moeten zijn. Vught en Den Bosch doen samen iets te zijner tijd; Den Bosch doet alles en Vught gedooft dat.

Dat zijn allemaal mogelijkheden, waarbij spreker niet wil verhelen dat bij de behandeling in de Kamer betreffende de opheffing van Engelen en Empel de minister op 2 juli 1970 bij de Memorie van Toelichting de volgende tekst schreef. Men leest daar over de Vughtse Gement:

„Het bestuur van deze gemeente is dan ook zeer erkentelijk - dat is dus 's-Hertogenbosch - voor het door de raden van Engelen en Empel en Meerwijk ten deze ingenomen standpunt. Niettemin zou het gaarne naar twee richtingen verder gaande uitbreidingen in het ontwerp opgenomen hebben gezien. Vooreerst gaat de aandacht daarbij uit naar de naar het zuiden bij de stad aansluitende en tot Vught behorende Gement, welke voor stadsuitleg zou kunnen dienen. Tegen toevoeging daarvan aan Den Bosch hebben zich behalve de gemeenteraad van Vught, ook gedeputeerde staten gekeerd. Zij wijzen er op dat in het Gewest Den Bosch de gewestelijke samenwerking - zij het niet zonder moeite - van de grond is gekomen. Naar hun oordeel verdient het aanbeveling vooralsnog af te wachten of in stadsgewestelijk verband in het raam van een gewestelijk structuurplan, een oplossing kan worden gevonden die de mogelijkheid biedt voor een - en nu moet men eens goed luisteren - voornamelijk Den Bosch ten goede komende bebouwing van de Gement. De ondergetekende - dit is dus de minister - is van mening dat het gewenst is dat de kans moet worden geboden voor dit vraagstuk de juiste oplossing te vinden. Mocht men daarin niet slagen dan zou nader kunnen worden overwogen of en in hoeverre uitbreiding van Den Bosch met ook dit gebied noodzakelijk is." Spreker dacht dat dit een bijzonder duidelijk standpunt van de minister is waar men zich voorlopig bijzonder plezierig bij kan bevinden, waarbij er helemaal geen sprake van is dat men daar ruzie over gaat maken. Wel moet spreker vaststellen dat men het financiële uitgangspunt - wie gaan er wonen en wie gaan er werken - waarschijnlijk nog in stadsgewestelijk verband zal moeten bespreken. Hij meent daarbij dat er in 1975 een oplossing zal

moeten zijn, wil men daarbij òf samen, òf Den Bosch, òf Vught iets kunnen doen. Men moet spreker goed begrijpen. Hij wil graag bijzonder duidelijk zijn. In die zin kan hij het telegram van de C.C.P. te Vught wel begrijpen. Uit hetgeen spreker hier reeds heeft medegedeeld, zal men kunnen opmaken dat hij de bedoeling heeft de kwestie van de Vughtse Gement voorlopig maar eens te laten rusten en eerst Maaspoort aan snee te laten komen om met de goede aansluiting daarop van Noord een plezierige wijk te maken. Wat de Dienstensector betreft denkt men vervolgens in 't Zand nog het nodige te moeten ondernemen.

Dan is er nog gesproken over het uitgiftebeleid van industrieterrein; het gemeentebestuur meent dat het gezamenlijke slagvaardige beleid op het gebied van de industrie allereerst coördinerend moet worden gedacht waarbij m.n. de gedachte aan een promotion van het gewest naar buiten moet worden uitgedragen. Tegelijkertijd houdt dit in de noodzaak om prijzen e.d. op elkaar af te stemmen en er naar te streven die industrie daar te krijgen waar deze manco's opvult enz. De gehele ontwikkeling van de regionaal-economische structuur is naast het ruimtelijke een zaak, die alle gemeenten ten nauwste raakt, omdat men daarbij allemaal zijn werkgelegenheid moet kunnen vinden en deze daarmede per definitie geheel of gedeeltelijk gewestelijk moet worden behartigd.

Spreker dacht de heer Van de Wiel te moeten zeggen dat hij van mening is dat het een duidelijk stuk is. Als men in stadsgewestelijk verband hierover spreekt dan gaat het in de eerste plaats over ruimtelijke ordening. Hij heeft daarbij in het geheel niet stil gestaan dat er ook nog een andere commissie zou zijn waar dit stuk zou moeten passeren. Daarom heeft hij het vrijwel direct gebracht in de Commissie voor Ruimtelijke Ordening; De heer Van Oost dankt voor de medewerking en spreker dankt de heer Van Oost voor de medewerking die deze wil geven over de beleidslijn.

De voor- en nadelen voor 's-Hertogenbosch zijn alleen algemeen moeilijk weer te geven. Het is duidelijk dat de ontplooiing van een gewestelijk centrum als Den Bosch met een groot verzorgingsgebied (maar anderzijds b.v. voor de openluchtrecreatie weer goeddeels afhankelijk van dit verzorgingsgebied) op grotere schaal dan lokaal bekeken moet worden om de specifieke functies van 's-Hertogenbosch op het gebied van winkels, werken, cultuur om enige voorbeelden te noemen, te enten op de regio waarvoor die functies zijn opgezet. Het harmonisch uitoefenen van de verschillende facetten van het maatschappelijk leven in het gehele stadsgewest is de doelstelling van het stadsgewest. De voor- en nadelen moeten in elke situatie in dit licht worden gezien. Spreker dacht hiermede de raad zo volledig mogelijk te hebben beantwoord.

De voorzitter dankt de wethouder voor het uitstekend betoog en geeft daarna het woord aan:

De heer wethouder L a u x s t e r m a n n die zegt, dat de heer Wagemakers al is ingegaan op de opmerking van de heer Van Heumen over de recreatie, waaraan hij toch nog iets zou willen toevoegen. De heer Van Heumen heeft nl. een dringend beroep gedaan op het college van burgemeester en wethouders om te bevorderen dat er in het stadsgewest voldoende en zelfs veel aandacht wordt besteed aan de recreatie en sport. Wat de beleidsnota betreft meent hij dat het goed is er nog even op te wijzen dat deze gezien moet worden als voorloper voor een ruimtelijk structuurplan. Deze beleidsnota houdt voorshands niets anders in dan de grotere ruimtelijke bestemmingen.

Als de heer Van Heumen praat over sportvoorzieningen, praat hij over zaken die aan de orde komen bij de uitwerking van de bestemmingsplannen en dat zijn toch eigenlijk primair gemeentelijke aangelegenheden. Dat wil niet zeggen dat het stadsgewest op het gebied van sport geen functie zou moeten hebben - spreker behoeft maar te denken aan bijvoorbeeld een jachthaven en dergelijke

zaken - maar dat de functie van het stadsgewest primair zal moeten liggen als het gaat over sport en recreatie op de grotere voorzieningen op recreatief gebied waar de heer Wagemakers al wat voorbeelden van gegeven heeft. Spreker meent beluisterd te hebben - als het niet waar is is het alleen maar plezierig - dat wordt gesuggereerd dat hier en daar nog een beetje ontbrak. Spreker meent, zonder zich schuldig te maken aan lokaal patriotisme, dat in Den Bosch toch wel het een en ander te koop is op het gebied van sport en recreatie en spreker gelooft dat wat dat betreft Den Bosch in vergelijking met menige andere stad, geen gek figuur slaat. De beleidsnota van het stadsgewest zegt niet zo bar veel over recreatie en sport. Het boekje zegt dat vergeleken met andere regio's dit stadsgewest niet zo rijk voorzien is van recreatieve gebieden en recreatievoorzieningen. In zoverre sluit spreker zich graag aan bij wat de heer Van Heumen gezegd heeft nl. dat dit wel een reden te meer is om daar grote aandacht aan te besteden. Wat het college betreft kan men toch wel zeggen dat ook in het stadsgewest hieraan wel aandacht zal worden besteed.

De voorzitter heeft ook nog een paar punten. De heer Van de Wiel zegt dat er geen besluit is geformuleerd bij het stuk nr. 285. Met enige goede wil zou men dit natuurlijk toch wel kunnen lezen, want als men de laatste alinea ziet dan staat daar: „Wat het door ons door het stadsgewest voor het stadsontwikkelingsplan in zijn algemeenheid betreft zouden wij u voor willen stellen het plan conform te aanvaarden als basis voor een te ontwerpen stadsgewestelijk structuurplan”.

Het is inderdaad een formaliteit dat men meestal een apart besluit maakt. Wanneer spreker echter nu zegt: „Ik stel voor het plan conform te aanvaarden als basis voor het te ontwerpen stadsgewestelijk structuurplan” en de raad zegt daar „ja” op en het wordt in de notulen opgenomen, dan is er geen schijn van twijfel, dat er hier wel degelijk een besluit is genomen, al geeft spreker toe dat men normaal altijd een besluit apart formuleert, maar dit

is nergens voorgeschreven. Het is eenvoudig wel een gebruikelijke formule maar het heeft niets te maken met administratief recht of zo.

Dan is er nog de kwestie van de motie van de heer Schuurbiërs. De heer Schuurbiërs heeft gisteren de volgende motie ingediend: „De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in vergadering bijeen doet een dringend beroep op de gemeente Veghel zich aan te sluiten bij het stadsgewest 's-Hertogenbosch”.

Spreker waardeert uiteraard de bezorgdheid van de heer Schuurbiërs in deze, maar meent toch - hij doet dit in volledige overeenstemming met het college - deze motie te moeten ontraden en wel om de volgende reden. Het is nl. niet een zaak van Den Bosch zelf. Men mag zich, gelooft spreker, als gemeente Den Bosch niet aanmatigen dat men mede namens de 15 andere gemeenten van het Stadsgewest kan praten. Wanneer de heer Schuurbiërs inderdaad meent dat een dergelijke motie zou moeten uitgaan, dan dacht spreker dat de plaats daarvoor moet zijn niet de gemeenteraad van Den Bosch, maar eventueel een vergadering van het stadsgewest. Daar kan de heer Schuurbiërs deze motie inbrengen en daar kunnen alle gemeenten samen zeggen of ze dit wel of niet willen doen. Spreker dacht dat men zijn bevoegdheid te buiten zou gaan en dat men ook die 15 andere gemeenten waar men stadsgewestelijk mee optrekt gewoon tekort zou doen wanneer men als gemeente Den Bosch in deze een apart geluid zou laten horen. Spreker dacht de heer Schuurbiërs te moeten vragen om de motie in te trekken.

Spreker meent dat in eerste instantie burgemeester en wethouders geantwoord hebben en dan zou spreker nu willen vragen wie in tweede instantie het woord verlangt.

De heer Schuurbiërs zegt dat de voorzitter heeft voorgesteld zijn motie eventueel te behandelen in de stadsgewestvergadering. Spreker dacht dat daar een praktisch bezwaar aan zit nl. dat in de volgende stadsgewest-

vergadering het ontwikkelingsplan al behandeld wordt.

De voorzitter stelt dat hij de vorige keer reeds heeft gezegd dat in de volgende vergadering van de gewestelijke raad professor Coopmans komt praten over het bestuursplan. Het ontwikkelingsplan is nog lang niet klaar, dat kan spreker verzekeren.

De heer Schuurbijs zegt het alleen een bezwaar te vinden, dat wanneer het in het stadsgewest behandeld wordt, er op een gegeven moment een verzoek van het stadsgewest uitgaat, wat dus eigenlijk toch hoofdzakelijk een kring van burgemeesters is met wel-is-waar wat raadsleden, maar dat het misschien ten opzichte van de burgerij

De voorzitter interrumpeert en zegt dat het aantal burgemeesters maar een fractie is van het aantal raadsleden en de heer Schuurbijs mag zichzelf toch geen brevet van onvermogen geven door te zeggen dat de grote meerderheid daar uit burgemeesters zou bestaan. Hij ziet trouwens niet in waarom de burgemeesters, die zitting hebben in de gewestelijke raad, niet mee zouden doen.

De heer Schuurbijs zegt dat het stadsgewest wel eens wordt vergeleken met de vierde bestuurslaag en als zodanig is er toch wel een grotere afstand ten opzichte van de burgerij. Spreker dacht dat het toch ergens wel aantrekkelijk is als op een gegeven moment de raad van Den Bosch als raad, als college dus van de burgerij een beroep doet op de raad van Veghel. Spreker dacht dat het dan uit de formele sfeer van het stadsgewest gehaald wordt. Hij dacht dat dit toch wel een belangrijke zaak is.

Spreker zou gaarne die motie in stemming willen brengen.

Als antwoord aan de heer Wagemakers zou spreker willen stellen dat de kern van zijn betoog gisteren is geweest dat er belangstelling is voor natte industrieterreinen. Men kan dat constateren bij de havens in Oss, Cuyk, Waalwijk en onze Rietveldenhaven en spreker dacht dat het dan

niet noodzakelijk is om weer een nieuwe insteekhaven in dit gebied te gaan maken, te meer omdat deze alleen maar geprojecteerd kan worden tussen Engelen en Bokhoven. Een andere oplossing zou moeten zijn dat de schutsluis in Engelen eventueel aangepast zal moeten worden aan schepen tot 2000 bruto registerton. Dat ziet spreker op korte termijn niet. De wethouder heeft wel gezegd dat er allerlei verkeersstructurele maatregelen genomen zullen worden om het gebied voor het landverkeer ook aantrekkelijk te maken. Spreker dacht dat de situatie ten oosten van Den Bosch momenteel al zodanig is, dat die maatregelen daar niet meer nodig zijn. Spreker dacht dat dit dan zou pleiten voor de aanleg van een industrieterrein ten oosten van Den Bosch.

De heer Van de Wiel zou zijn tweede instantie graag willen beginnen met een citaat uit Het Brabants Dagblad van vandaag, waarin het interview met de heer Van Geelen staat. Hier is gezegd: „De secretaris is niet bevreesd voor uitholling van de gemeentelijke autonomie want autonomie is niet een doel op zichzelf. Als dat in het algemeen belang is, moet men bereid zijn een stuk van zijn autonomie prijs te geven”. Dat laatste, het prijs geven van een stuk van de gemeentelijke autonomie voor het algemeen belang, dat heeft hij niet volledig in het voorstel aangetroffen. Spreker meent te mogen stellen dat hij dit gisterenavond in zijn betoog ook reeds heeft kenbaar gemaakt. Hij heeft een aantal punten gesteld, o.a. op pagina 2 vanaf de 5e regel, waarin staat - en dat is eigenlijk ten onrechte - de wethouder stelt „een eigen leven leiden” dat is een passage, die spreker aanhaalde en die staat n.l. in dat stuk. Dat vond spreker niet zo'n erge stadsgewestelijke gedachte. Daar heeft spreker n.l. uit gestedilleerd, dat men baas in eigen huis wil blijven en dat men dat belangrijker vindt dan ontwikkeling van een stadsgewest als geheel.

Vooraf had spreker moeite met „in zekere zin” in die passage want dat vindt hij zo vrijblijvend en zo heerlijk vaag.

Betreffende de Vughtse Gement is door spreker gesteld dat hij blijkens het verslag in Het Brabants Dagblad de conclusie heeft getrokken dat de gemeenteraad van Vught heeft gezegd: laten we fasering voorstaan omwille van het uitstel. Den Bosch stelt, naar zijn mening, in de laatste alinea van pagina 3 van het voorstel dat men dus niet direct wil annexeren, doch men geeft wel aan dat de toekomstige bevolking geheel georiënteerd zal zijn op Den Bosch. Daar kan men dus conclusies uit trekken. Spreker heeft genoemd de controverse die er tussen Den Bosch en Vught zou zijn betreffende de Gement. Bij de opening van de burgemeester Lambooybrug is dit ook nog even ter sprake geweest.

De heer wethouder Wagmakers: Kunt u dit iets nader preciseren?

De heer Van de Wiel zegt, dat toen de heer Lambooy bij Lohengrin was, heeft deze op een gegeven moment gezegd: „Ik praat nu als inwoner van Vught”. Spreker heeft gisteren gezegd de Gement te zien als een toetssteen, waardoor Den Bosch kan waarmaken in vijf jaar tijd stadsgewestelijk te hebben leren denken. Men moet naar zijn mening het woord annexeren niet noemen of zelfs maar suggereren. Spreker heeft gesteld dat wonen in de Gement belangrijker dient te zijn dan de vraag tot welke gemeente de Gement dient te behoren. Verder vond hij het ontzettend belangrijk dat een grotere prioriteit werd gegeven aan de Gement ten opzichte van de Maaspoort, daar heeft spreker een aantal punten voor genoemd die hij nu niet meer wil herhalen. Op de derde plaats heeft spreker gisteren over de acquisitie en het uitgiftebeleid van terreinen gezegd dat naar de mening van zijn fractie uit de passage zoals deze staat op pagina 6 van het voorstel een zekere angst spreekt over het feit dat de bevoegdheden die Den Bosch dus nu heeft geheel of gedeeltelijk onder het stadsgewest zouden gaan vallen. Dat haalt spreker gewoon uit de passage zoals die daar staat. Wat de wethouder zojuist stelde over het uitgifte-beleid, dat is naar spreker's mening in es-

sentie iets anders dan wat in het voorstel staat.

De wethouder gaat n.l. nu wel met spreker mee, maar in het voorstel leest spreker het wat anders. Wat de wethouder heeft gezegd over waarom het voorstel alleen maar in de Commissie voor Openbare Werken is behandeld, zal het duidelijk zijn, gezien wat spreker daar gisterenavond op heeft gezegd, dat hij het in deze niet eens is met de wethouder omdat hij uit sociaal en economisch oogpunt hier delen in dit ontwikkelingsplan ziet, die in de Commissie voor Openbare Werken er niet volledig uitkomen.

Uit de antwoorden die spreker in eerste instantie heeft gehad van het college, heeft hij niet helemaal een bevredigend antwoord gehad waardoor hij de indruk zou hebben dat 's-Hertogenbosch voor de volle 100% stadsgewestelijk aan het denken is. Spreker van zijn kant wil zich er echter ook niet aan wagen om het percentage vast te stellen van hoeverre het dan wel zou zijn; dat zou hij ook niet durven.

Wat betreft de motie van de heer Schuurbijs, wat de voorzitter er zo juist van heeft gezegd, daar is hij het volledig mee eens. Den Bosch die spreekt hier niet als stadsgewest. Hij is het er wel mee eens dat deze motie in de volgende stadsgewestvergadering door de heer Schuurbijs zal worden ingebracht. Hij verzoekt dan ook de heer Schuurbijs zijn motie nu ook niet in te dienen. Gaarne zou hij - en hij zou de raad willen vragen of deze daarmee akkoord kan gaan - dat als de heer Schuurbijs deze motie in de stadsgewestvergadering indient, deze dan in die motie zou mogen zetten: „gehoord de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch". Dan is men er toch nog ergens bij betrokken en dat mag misschien wel.

De voorzitter merkt op dat dit dan toch op een uitspraak neer komt. Spreker gelooft dat we de zaak toch wat uit elkaar moeten houden; er is een stadsgewestraad; daarin zitten een aantal vertegenwoordigers van de gemeente Den Bosch - die hebben de discussie hier dus gehoord en zullen daar dus gewoon hun stem moeten

bepalen - naar aanleiding van alles wat zij rondom deze zaak hebben gehoord. Spreker blijft het n.l. nogal zwaar vinden, dat men hier uitmaakt wat het stadsgewest moet denken. In het stadsgewest zitten 16 gemeenten en als men het nu echt heeft over stadsgewestelijk denken dan vindt spreker dat men in het orgaan wat het stadsgewest is, daar samen over moet praten, samen over moet discussieren en samen tot een uitspraak moet komen.

De heer Van de Wiel zegt het met de voorzitter eens te zijn; alleen indien men zou doen, hetgeen spreker zo juist stelde, dan zou de motie van de heer Schuurbiërs een grotere achtergrond hebben, n.l. voor die leden van de raad die niet in de gewestelijke raad zitting hebben.

De voorzitter zegt dat dat erop neer komt dat men daar toch een uitspraak over doet en daar heeft hij bezwaar tegen. Hij vindt n.l. dat men niet mag praten namens die 15 andere gemeenten. Men moet het daar samen doen, n.l. de vertegenwoordigers van Den Bosch met de vertegenwoordigers van die andere gemeenten.

De heer Van Oost zegt dat zijn fractie, wat de inhoud van de motie van de heer Schuurbiërs betreft, het er wel mee eens kan zijn, maar hij vindt, zoals de voorzitter het zelf reeds zei - spreker drukt zich enigszins anders uit, het psychologisch onjuist dat de centrumgemeente die toch al op moet passen, dat die de schijn op zich laadt van, enz., en daarom is hij om die reden tegen die motie. Spreker heeft laatst eens gelezen dat er gedacht wordt aan veel grotere stadsgewesten en dan gaat het niet alleen om Veghel maar geheel Oost-Brabant. Hij heeft echter toch wel moeite met wat de voorzitter voorstelt, want nu komt het dualisme weer voor de dag. Als de voorzitter zegt: doe het in het stadsgewest....

De voorzitter: „Als men het zou doen dan is de vergadering van de Gewestelijke Raad toch de plaats”.

De heer Van Oost bedoelt als de heer Schuurbiërs dat dan zou doen. Nu komt toch echter een rake opmerking van de heer Van de Wiel om de hoek kijken want die zegt, die fractie, die zit daar namens de Bossche raad,

dan zit men toch al met een moeilijkheid. Spreker moet zeggen - dan heeft hij er weer moeite mee en laadt men weer die schijn op zich en hij heeft dat laatst met de verkiezingen heel zorgvuldig vermeden - en dan vraagt hij zich af of hij niet achter die motie staat, niet omdat hij het met de inhoud niet eens is, maar omdat hij stomweg meent als vertegenwoordiger van Den Bosch, niet voor zichzelf en niet voor de V.V.D., maar van de raad, om geen schijn op zich te laden. Spreker zou het dan veel liever zoeken dat een of andere betrouwbare, boven de partijen staande, autoriteit eens een keer met Veghel praat of een andere gemeente zoals Heeswijk bijvoorbeeld, of misschien Schijndel. Dat is een andere benadering die dan misschien steun krijgt. Spreker heeft er echt wel moeite mee.

De voorzitter zegt de gedachtegang van de heer Van Oost goed te kunnen volgen. Hij heeft niet gezegd de heer Schuurbijs móet het daar doen, maar als hij het doet moet hij het daar doen, maar niet hier. Het is een grote moeilijkheid om dan te zeggen: „gehoord de raad” want dan zou deze raad er achter staan en krijgt men inderdaad hetzelfde dat men de schijn op zich laadt en dat moet men niet doen.

De heer Kolk zegt gisteren om meerdere redenen van zijn verontrusting blijk te hebben willen geven ten opzichte van de voorloper, wat betreft de ontwikkeling van het stadsgewest. Dat is in de eerste plaats omdat hij in het industriegebied afgaat op het feit dat men hier met een steeds verdere - en dat kan hij toejuichen - ontwikkeling van het industriegebied bezig is. Daarbij komt de ontwikkeling die misschien in de toekomst nog in het verschiet ligt wat betreft de industrie onder Engelen en dan mist spreker in de voorloper de aansluiting op de bestaande autosnelwegen. Als spreker ziet dat in het industriegebied, hij heeft dit juist met enkele cijfers even afgecheckt, ongeveer een 40 industrieën zijn, waarvan er bij zijn die meer dan 500 werknemers hebben. Er zijn er diverse tussen de 250 en 500 en er zijn er diverse van

die 40 tussen de 25 en 100 arbeiders. Als spreker dan de dienstverlenende sector bekijkt die zich ook steeds verder uitbreidt, dan zit hij ongeveer aan een 40 bedrijven in de dienstverlenende sector, waarvan er ook zelfs een bij is tussen de 200 en de 500 werknemers. Voorts merkt spreker op dat er ook nog diverse bedrijven zijn in de detailhandel en als spreker dan het woongebied bij elkaar neemt dan is en was spreker toch wel verontrust door het feit dat hij in de voorloper ten opzichte van het ontwikkelingsplan maar zeer weinig vond. Spreker is echter blij - en daar is hij zeer verheugd mee - dat de wethouder hem het kaartje nog even heeft laten zien van het plan-Goudappel, waar inderdaad een bepaalde ring door en om deze gebieden gecreëerd is; een ring - het is eigenlijk meer een vierkant - waardoor er inderdaad, gezien het feit dat men die toekomst dan ook wel ziet, er aan gedacht is. Het feit dat spreker dat niet vond, heeft hem deze opmerkingen doen maken en hij dacht dat het zinvol was dit even te stipuleren. Spreker heeft al gezegd dat hij blij is dat de wethouder hem een bepaald duidelijke uitleg heeft gegeven en spreker kan niet anders zeggen dan dat hij ook voor het voorstel is.

De heer Van den Eerenbeemt zegt begrip te hebben voor de zorg van de heer Schuurbijs over de toekomstige verhouding van Veghel tot het stadsgewest. Het zou ook voor het stadsgewest prettig zijn als Veghel zou toetreden en vooral met name voor de gemeente Schijndel en de gemeente Heeswijk-Dinther. Zonder overleg met de 15 andere gemeenten in het stadsgewest kan deze uitnodiging beslist niet uitgaan. Daarom is hij van mening dat deze uitnodiging uitgaande van 's-Hertogenbosch hier niet op de juiste plaats gedaan wordt.

De heer Bergé zegt dat dit laatste punt hem toch ook nog problemen geeft. De motie zoals die door de heer Schuurbijs is ingediend spreekt over de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch; dus er wordt niets aan het stadsgewest gedaan. Er wordt hier gezegd dat het mogelijk zou zijn dat de heer Schuurbijs die motie dan in het

stadsgewest inbrengt. In het stadsgewest zitten vertegenwoordigers van de gemeente 's-Hertogenbosch. Die raad is een groep mensen - als men de democratiseringsgedachte nu eens in de gaten houdt, die bijzonder vaag en nauwelijks levend is in de bevolking van het stadsgewest. Spreker dacht niet dat die vertegenwoordigers daar zaten à titre personel, maar wel degelijk als vertegenwoordigend de raden, dus de burgers van de betrokken gemeenten. Wanneer men hier nu verstopperij gaat zitten spelen en zegt dat de heer Schuurbijs dit wel zou mogen doen in dat stadsgewest, dan gaat men toch eigenlijk langs de kwestie heen.

Als Den Bosch er iets voor voelt dat het in het belang is van het stadsgewest, waarom mag dat dan hier niet op tafel gelegd worden in deze raad dat men daar voor is. Spreker begrijpt niet goed dat men daar op een of andere manier iets zou doen wat men als raad niet zou mogen doen, maar wat onze vertegenwoordiger, omdat men moeilijk alle raden tezamen in dat stadsgewest kan zetten - en daar heeft men dus enkele vertegenwoordigers voor - wel zou mogen. Spreker begrijpt deze redenering niet.

De heer Moerings was niet van plan hier iets over te zeggen, maar gezien de discussies die hierover naar voren komen wil hij dat toch wel doen. Hij is niet zo'n geweldige enthousiasteling over de stadsgewestgedachte, dat zal de voorzitter wel bekend zijn, maar hij staat er ook niet lijnrecht tegenover. Spreker zou wel eens graag resultaten willen zien, niet in de vorm van een nota, maar echt tastbare resultaten, die spreker tot nog toe niet ziet. Maar hij zou het zo willen zien dat Veghel moet komen vragen of zij er bij mag komen, dan zou het er beter uit komen.

De heer wethouder Wagmakers zou er ook wel eens iets over willen zeggen. De heer Schuurbijs komt met die motie en men vraagt zich af of dat nu al of niet in stadsgewestelijk verband moet. Spreker dacht, dat hij, van meet af aan meespelende in

dat stadsgewest - en vanaf 1967 in het dagelijks bestuur - hij toch moet zeggen dat men een groeiproces meemaakt. Dat tevens als antwoord aan de heer Moerings, die zegt: „wat heb je nu aan zo'n stadsgewest”.

In het begin, toen men het alles nog in zo'n studiesfeer zag, het nogal wat geld kostte en de resultaten nog niet zo zichtbaar waren. Als men dan deze nota ziet, die een uitvloeisel is van alle studies die gemaakt zijn en waarin men als uitgangspunt vindt dingen die wij niet hebben in de recreatiesfeer die men gemakkelijk bij de burens zou kunnen krijgen; dat de burens hier zouden werken als Den Bosch een industrieterrein aanlegt. Spreker dacht dat daarin duidelijk wordt gedemonstreerd en dat het iets meer zichtbaar zal worden, dat het gewoon goed is in deze grotere schaal van zo'n stadsgewest te werken. Veghel doet daar al een hele tijd in mee. Ook Sint Oedenrode doet daarin mee en Uden en spreker moet wel zeggen dat hij inderdaad ook van mening is dat men nu niet moet spreken van een broedende kip die men niet moet storen maar dat het hem toch ook wat vreemd overkomt en niet zo nadrukkelijk uit het stuk wat nu voorligt zou spreken dat men nu de vinger moet opsteken om te zeggen tegen Veghel: Neem nu je beslissing.

Veghel heeft gezegd: we willen eerst een nieuwe gemeenteraad hebben en dan willen we eens kijken. Morgenochtend krijgt hij de heer Couwenberg, een van de raadsleden, die tevens statenlid is, op bezoek, die er eens met spreker over wil praten over hoe het nu gaat in zo'n stadsgewest, want men moet tot een beslissing komen.

Spreker heeft gezegd de heer Couwenberg graag te ontvangen. Hij zal hem documentatiemateriaal geven. Spreker moet zeggen dat hij over deze zaak al eens met wethouders in Veghel heeft gesproken. Die zaak wordt druk bekeken, of men inderdaad die afronding moet geven aan het stadsgewest. Als men dat doet moet spreker zeggen dat hij er wel voor is. Als men spreker vraagt om ja of neen tegen die motie te zeggen, is hij daar tegen

op heel andere gronden. Hij vindt overigens ook niet dat men er mee naar het stadsgewest moet gaan. Hij vindt dat men Veghel zelf de keus moet laten en dat zou misschien wel plezierig zijn voor het stadsgewest. Hij meent dat ook Sint Oedenrode nog zit te wachten en dat de toelatingsmogelijkheden in Eindhoven zijn afgesloten omdat Eindhoven als Agglomeratieraad zegt: als we helemaal klaar zijn zullen we eens kijken of we dat gebied nog wat vergroten. Uden zit druk te stoeien met Oss en Cuyk; dat hele gebied daar is in beweging. Spreker meent dat men die keus niet moet forceren door nu eens bijzonder flink de gemeenteraad uit te nodigen om dat eens vast te prikken. Veghel moet dit beslissen en wij hebben daar, dacht spreker, geen moeite mee. Als Veghel zal zeggen wij komen bij het stadsgewest, dan zal men misschien een inkoopsom vragen, daar wij al een heleboel geld hebben uitgegeven voor alle studies. En dan denkt spreker dat iedereen in het stadsgewest Den Bosch zal zeggen: we vinden het plezierig, kom er bij.

Dan praat de heer Schuurbijs over de natte industrie en zegt die voorbeelden van Waalwijk, Oss en Cuyk die spreken daar niet zo duidelijk dat wij daar morgen ook mee moeten beginnen.

Spreker heeft gezegd dat die insteekhaven een mogelijkheid is in de tweede fase van het aanleggen van industrieterrein, waarbij men dan al plezierig aan het water zit vanwege koel- en proceswater, waarbij men dan inderdaad de mogelijkheid zou moeten openen om misschien te zijner tijd „Stad aan de Maas” te zijn met de mogelijkheid om daar industrie te hebben. De heer Schuurbijs zegt ook dat er ten oosten betere verbindingen liggen en hij weet ook, spreker heeft daar een aantal argumentaties voor gegeven, een argument is ook het aanbreien aan bestaande industrie die qua situatie en qua verkoop dan prettig blijkt te zijn. Het is ook al bewezen omdat wij aan de industrieterreinen in West vroeger ook al het nodige hebben uitgebreid.

De heer Van de Wiel zegt vandaag het interview te hebben gelezen en wat daarin staat is niet zo'n bangheid bij de heer Van Geelen over de uitholling van bestuur. Dat stukje prijs geven voor het algemeen belang dat zou niet zo erg zijn. Hij praat dan over het eigen leven leiden en niet baas in eigen huis zijn. Hij wil de heer Van de Wiel even iets duidelijk maken. Als hij nu in het stadsgewestelijk verkeer zit, en hij heeft dat feest nog niet meegemaakt - maar spreker zou hem eens willen uitnodigen om dat eens mee te maken is het niet in de raad dan kan deze het op de tribune meemaken - dat is natuurlijk een geleidelijke groei. Daar zitten 16 gemeenten die ook natuurlijk de verantwoordelijkheid hebben voor hun eigen stukje. Men moet daar met zijn zestienen over dat hele stuk proberen te regeren. Dat betekent dat het helemaal niet goed is om alleen zijn eigen situatie te bekijken. Het betekent ook niet dat men zo maar ruim moet weggeven en die anderen maar de toegankelijkheid moet bieden, omdat die n.l. ook hun eigen situatie bedenken, waarbij Den Bosch - spreker heeft dat straks reeds gezegd - een centrum-functie heeft; dat zij een hele boel zorgen heeft en ondanks die zorgen toch nog uit die korf welwillend wil uitdelen op cultureel gebied, wat dat dan ook moge zijn en op het gebied van onderwijs. Kortom Den Bosch heeft een centrumfunctie en men deelt daarvan uit en men vindt dat men toegankelijk moet zijn voor het hele gebied. Het betekent echter niet dat wij nu zo vrijmoedig moeten zeggen: Wie wil nog wat? Men moet natuurlijk ook zelf orde op zaken stellen omdat, als men niet sterk is als centrumstad, men daar de omringende gemeenten ook geen plezier mee doet en Den Bosch alleen maar de pit is van het stadsgewest en daarvoor alleen moet opkomen. Zo is het ook met de Vughtse Gement. En daar is dan ook dat telegram binnengekomen waarvan hij zou kunnen veronderstellen dat de raad akkoord zou gaan om die passages te zenden die Den Bosch onverdacht van de minister heeft vernomen, die hij n.l. in zijn Memorie van Toelichting schrijft.

Spreker heeft gezegd dat Vught spreekt van fasering vanwege het uitstel. Het hoeft ook morgen niet en spreker heeft gezegd dat men niet meteen ruw met elkaar moet omspringen en zoals vroeger is gezegd die gordelweg en alles daarbinnen is van Den Bosch. Men heeft nu die uitwijkmogelijkheid met Empel en Engelen, waarbij men zowel zijn wonen als zijn industrie wat veilig kan stellen voor de komende jaren. Men begrijpt dat natuurlijk ook nog meespeelt die hele industrie-situatie en de bouw in de richting van Rosmalen, waarbij Rosmalen het bijzonder vervelend vindt dat Den Bosch de vinger naar Hintham heeft uitgestoken. Den Bosch heeft Hintham helemaal niet nodig maar gedeputeerde staten zeggen daarvan: de rondweg zou bepalend moeten zijn voor de grens. Dat moet dan straks maar komen in die verdeling als in Nuland en in de richting van Oss grenscorrecties zijn. Spreker is van mening, hij heeft dat op vele plaatsen verkondigd en blijft daar rechtlijnig in werkzaam, dat inderdaad annexaties altijd problematische zaken zijn, waarbij men tot het uiterste moet gaan om het gezamenlijk te vinden, dat men naar het rijk loopt en zegt geef ons dat stuk er bij.

Als de minister zelf vindt dat dit te zijner tijd ook besproken moet worden, dan wil spreker hem daarin niet tegenspreken, waarbij hij dus morgen niet de vinger opsteekt maar wel met Vught wil praten van: Hoe lossen we dat probleem op. Spreker merkt dat daar de Vughtse raad bijzonder toegankelijk voor is.

Inderdaad heeft de heer Lambooy, zij het dan ook als ambteloos burger, gezegd dat hij in Vught woont, en spreker moet zeggen dat hij daar niet zozeer de annexatieproblemen mee bedoelde ondanks dat die in zijn periode hebben meegedaan, maar dat er altijd enige rivaliteit tussen Vught en Den Bosch is geweest, dat iedereen die in Vught gaat wonen daar wat zal lijden en dat iedereen uit Vught die in Den Bosch komt wonen er wat op aan wordt gekeken, maar men bedoelt daarmee verder niets

onplezierigs. Dan komt spreker verder tot de conclusie dat samenwerking in stadsgewestelijk verband op zichzelf geen doel is en dat men een eigen autonomie heeft, maar het gaat bij de Vughtse Gement over de mate waarin de betrokkenheid tot Den Bosch wordt bereikt en dat betekent dan sociaal-economisch en wat sportvoorzieningen betreft en ook wat betreft het bouwtempo van woningen en het tempo van de Bossche dienstensector en waarbij natuurlijk de financiën die de gemeente Den Bosch van het koppengeld zou missen, altijd een moeilijkheid is. Maar het financieel risico dragen zal een wat grotere plaats zich gemakkelijker kunnen permitteren dan een kleine, dat blijkt doorlopend, vandaar dat men hier gewoon wat industrieterrein klaar legt, hoewel men daar rente op verliest. Men kan zich dat wel niet zo gemakkelijk maar wel eerder permitteren als anderen en spreker denkt aan het uitgeven van industrieterrein iets minder dan waarover de nota spreekt. Sprekers opvatting is als men gezamenlijk voor het werk moet opkomen men er ook gezamenlijk over moet praten, en dat is niet helemaal uit de nota gekomen. Spreker stelt zich voor dat men over de bevoegdheid die onder het stadsgewest zit inderdaad ook gemeenschappelijk zou moeten praten. Hij heeft het niet over het aanleggen maar ook over het kwijtraken van die industriegrond. Verder is gezegd dat Den Bosch niet voldoende stadsgewestelijk denkt. Spreker hoopt dat hij de indruk heeft gegeven dat het bepaald nog wel aan de orde is.

De heer Van Oost sprak ook nog over die motie en spreker laat het dan maar verder voor wat het is. Hij heeft daar al iets over mogen zeggen. De heer Kok heeft de industrieën genoemd die daar zitten en die heeft inderdaad gelijk omdat die rijkswegen niet op het plan voorkomen, daar heeft spreker al iets over mogen zeggen. Wat de secundaire wegen betreft, die de provincie in beheer heeft en waar de gemeente aansluitingen op moet maken, daar is de heer Kok geïnteresseerd en van op de hoogte.

De heer Van den Eerenbeemt heeft het ook over de motie gehad; ook de heer Bergé heeft het daar over gehad en die zegt: Hoe zitten daar nu die afgevaardigden. Dat is inderdaad een heel merkwaardige zaak. Men heeft hier dus allerlei politieke partijen en in de gewestelijke raad zijn het allemaal mensen onder elkaar omdat men namens Den Bosch komt. Spreker moet zeggen dat dit bij hem wel eens een beetje vreemd overkomt; de commissie ad hoc werkt evenwel toch altijd voorbereidend om dan een beslissing te nemen die niet politiek beladen maar misschien wel voor het gewest op dat moment de beste is. De heer Moerings zegt vervolgens: laat Veghel nu zelf maar komen. Spreker is daar mee begonnen en is het met hem eens.

De voorzitter zegt dat de kwestie van de motie door verschillende sprekers is besproken en hij gelooft ook dat verschillende sprekers duidelijk in de richting hebben gedacht van het college. Het is waar wat wethouder Wagemakers gezegd heeft dat Veghel zelf gewoon aan het studeren is over deze kwestie en hij dacht dat Veghel ook mans genoeg is om hier zelf over te beslissen, maar ook dat het bij Veghel niet eens zo goed overkomt wanneer alle andere gemeenten zich daar mee gaan bemoeien. Dat heeft spreker nl. begrepen, zelfs toen Schijndel en Heeswijk-Dinther daarover spraken, die dan wel belanghebbenden zijn. Die hebben een direct belang daarbij; Den Bosch gewoon niet. Spreker gelooft dat men de zaken duidelijk moet scheiden. Men heeft een stadsgewestraad als het nodig zou zijn, maar dan is spreker het er ook mee eens dat daar dan beter gemeenten als Schijndel en Heeswijk-Dinther mee kunnen komen, die natuurlijk rechtstreeks belangen bij die komst hebben, maar overigens dat men als gemeente Den Bosch dit niet moet doen, omdat men dan, dacht spreker, op een verkeerde stoel gaat zitten. Men moet hier gewoon met elkaar over kunnen praten, waarbij de vertegenwoordigers van Den Bosch in de stadsgewestraad, die altijd

voorbesprekingen hebben, kunnen kijken wat ze samen kunnen doen, gehoord al deze discussies die er duidelijk geweest zijn. Hij zou nogmaals de heer Schuurbijs willen vragen of deze zijn motie in wil trekken.

De heer Schuurbijs zegt, gehoord de discussies in tweede instantie, graag zijn motie te willen intrekken.

De voorzitter zou, om alle onzekerheid voor het nageslacht te vermijden, het voorstel willen doen, om het plan conform te aanvaarden als basis voor een te ontwerpen stadsgewestelijk structuurplan.

Zonder hoofdelijke stemming wordt aldus besloten.

9. Voorstel (Bijlage nr. 287) tot het verlenen van een subsidie aan het Verbond voor Veilig Verkeer, afdeling 's-Hertogenbosch.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

10. Voorstel (Bijlage nr. 288) tot het aanvaarden van een schenking gedaan door de heer H. Th. Simon.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

11. Voorstel (Bijlage nr. 289) tot het beschikbaarstellen van een krediet voor verbetering en vergroting van de slachtcapaciteit in het gemeentelijk slachthuis.

De heer Van Beek heeft een paar kleine opmerkingen. Het is hier de derde investering die men pleegt en het is weer een behoorlijke. Hij verwondert er zich een beetje over dat men een slachthuis bouwt en dat men binnen zo korte tijd alsmaar bedragen moet goedkeuren om de boel weer aan te passen en te verbouwen. Het is een bedrijf met expansie en er moeten mogelijkheden geboden worden, maar hij heeft indertijd de rekeningen

bekeken van het bureau wat de gemeente alsmaar informeerde en die waren behoorlijk; het gaf alsmaar ideeën wat men doen moest en niet moest doen en nu komt men in 2 jaar tijd met praktisch 2½ miljoen gulden voor uitbreiding en aanpassing en dat is iets wat hem een beetje onbegrijpelijk voorkomt.

De heer Van Engelen zegt het in de fractievergadering van de K.V.P. reeds te hebben gezegd en hij heeft ook in de bedrijfscommissie deze zaak meegemaakt en dan wil hij een ander geluid laten horen dan de heer Van Beek naar voren brengt. Het is naar zijn mening een goed voorstel en hij hoopt dat spoedig met de verbouwing kan worden begonnen en dat men toestemming krijgt voor de aankoop van machinerieën, enz. Spreker dacht dat wethouder Van der Heijden dit wel nader zal toelichten.

De heer Moerings zegt dat hij onlangs met de commissie het slachthuis is wezen bekijken. Hij moet zeggen, blij te zijn met dit voorstel. Het gaat in het slachthuis onvoorstelbaar goed. Hij heeft er wel eens sceptisch tegenover gestaan, maar is er wel van genezen. Men is op het moment aan het verbouwen en straks gaat men weer verbouwen; die verbouwingen zijn noodzakelijk en hij is het volkomen eens met het voorstel, te meer omdat al deze investeringen rendabel zijn en dat is veel waard.

De heer wethouder Van der Heijden zegt alleen wat te zitten met de opmerking van de heer Van Beek. De heren Van Engelen en Moerings hebben hun instemming met dit voorstel betuigd. De heer Van Beek zegt twee investeringen op korte termijn, nu 2½ miljoen niet direct efficiënt te vinden. Het is zelfs iets meer; spreker kan dit niet ontkennen. Toen spreker kennis maakte met het slachthuis en de problemen rond het slachthuis heeft het hem ook verbaasd dat men binnen een jaar tijd in feite met drie investeringen moest gaan komen. Als men echter kijkt in welke situatie dit gebeurt dan is het niet zo verwonderlijk. Er doet zich op dit terrein en in deze sector een enorme ontwikkeling voor, die gewoon maakt dat men heel attent moet zijn, wil

men al deze structuurwijzigingen nog kunnen volgen. Het is niet alleen dat de technische ontwikkeling vooruit gaat, dat er verdere mechanisatie problemen zijn die men een jaar tevoren niet zag en dat men met personeelsproblemen komt te zitten; dat is ook niet alleen omdat de Amerikaanse normen zoals ze heten, steeds scherper aantrekken: het is ook niet alleen omdat die normen op een gegeven moment aan degenen die in een goedgekeurd slachthuis slachten bepaalde voordelen geven bij de verkoop van hun vlees, maar dit zit hem ook in de wijze waarop het aanbod verloopt. Daar heeft deze kredietaanvraag met name betrekking op. Wat men in de begroting eigenlijk voor dit jaar geraamd had zou globaal uitkomen op een 20 miljoen kilo, maar dit is in feite al weer 25 miljoen kilo geworden. De ramingen voor het volgend jaar zullen, als men de drie investeringen ziet en de eerste twee kredieten die nu tot realisering komen en waarvan nu gebouwd wordt, dan waren die met name bestemd om de koelcapaciteit, die toen het slachthuis gebouwd werd, gebaseerd op 10 miljoen kilo dik in de prik zat en nog voldoende overcapaciteit had. Die was in de kortste tijd ingehaald en toen bleek op basis van de cijfers van 1969, dat men feitelijk al weer het dubbele nodig had. Met het voldoen aan deze koelcapaciteit heeft dit ook weer aangetrokken industrieën voor wie het toen ineens interessant was geworden naar dit slachthuis te gaan om te trachten daar een plaats te veroveren omdat de voorzieningen daar dus behoorlijk waren. De laatste investering van f 800.000,— zal deze fase afronden. Men heeft dan weer een slachthuis dat aan alle eisen, niet alleen aan de Nederlandse, maar ook aan de Brusselse en Amerikaanse eisen voldoet en men mag hopen dat deze ontwikkeling zich voortzet. Men kan beter vrij regelmatig met uitbreiding gedwongen worden dan dat men gedwongen wordt tot sluiting van bepaalde gedeelten van het bedrijf.

De heer Van Beek kwam het alleen maar even vreemd over want als men gaat bouwen is het goedko-

per dan dat men steeds aanpassingen pleegt maar spreker begrijpt nu wel waarom dit gebeurd is en is daar wel tevreden over.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel hierna aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

12. Voorstel (Bijlage nr. 290) tot het vaststellen van enige besluiten tot wijziging van de gemeentebegroting voor het dienstjaar 1970.

De heer Van de Wiel zegt dat bij de voorstellen tot wijziging van de gemeentebegroting een voorstel zit van de N.V. Zwolsche van f 3.300,— die men heeft gekregen. In september is er een voorstel geweest om dit te aanvaarden en toen stond er in de voorloper dat men gedacht had dit bedrag aan een bepaald project in de stad te besteden, waardoor het idee natuurbescherming meer geconcretiseerd zou worden. In die vergadering heeft de voorzitter gesteld, toen de heer Vis de suggestie deed om een rozenpark bij de flats aan te leggen, dat dit bedrag een andere bestemming had. Nu heeft spreker de begrotingswijziging gezien en wordt voorgesteld f 300,— aan de Nederlandse Vereniging tot bescherming van dieren te geven, f 2.000,— aan de Jeugdnatuurwacht en f 1.000,— voor een gedeeltelijke bekostiging van het Heempark op de Schutskamp. Wat dit laatste betreft daar gaat hij volledig mee akkoord, maar die eerste twee bedragen doen bij hem de vraag rijzen of dat de bedoeling is van die gift. Want als men de begroting bekijkt zien wij dat de Nederlandse Vereniging tot bescherming van dieren een paar jaar f 50,— heeft gehad en dat de Jeugdnatuurwacht een paar jaar f 2.000,— krijgt. Die krijgen nu dus wat extra's en spreker dacht - het is maar een vraag - waarom zou men het gehele bedrag niet in het Heempark steken. Hij dacht dat men dan meer tegemoet kwam aan de wens van de gevers, dan in dit geval.

De voorzitter zegt dat de gevers zeker akkoord zijn met dit voorstel. Zij hebben de gemeente niet alleen

de vrije hand gelaten, maar er is ook door wat men gegeven heeft aan de Jeugdnatuurwacht een bijzonder nuttige bestemming gegeven aan de natuurbeschermings-educatie. Spreker weet niet of men de lessen gezien heeft die gemaakt zijn door de heer Muller, het hoofd van de school, maar dat is een zeer voortreffelijke vorm van het opvoeden van de jeugd tot natuurbescherming en spreker dacht dat dit een goede zaak was. Daarnaast heeft men een blijvend element gezocht en dan kan men zien dat men het vele werk dat mevrouw Groen doet in de stad heeft willen honoreren en spreker gelooft dat men op die manier, zij het dan in wat gespreide vorm een paar objecten geholpen heeft die goed liggen. Spreker gelooft dat men dit rustig kan accepteren. Hij wil die lessen wel eens ter inzage geven en dan kan de raad zelf eens zien hoe deze opgezet zijn; dit is op alle scholen gekomen en daarmee heeft men de gehele jeugd tegelijk bewerkt. Het is bovendien al aan deze instanties toegezegd.

De heer Van de Wiel zegt dit laatste niet geweten te hebben maar hij gaat er mede akkoord.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel hierna aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

13. Voorstel (Bijlage nr. 292) tot het aangaan van een rekening-courant-overeenkomst met het Protestants Interkerkelijk Centrum voor Maatschappelijk Werk en Gezinsverzorging te 's-Hertogenbosch.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

14. Voorstel (Bijlage nr. 293) tot voorlopige vastelling van de exploitatie-uitgaven van de openbare scholen voor gewoon lager onderwijs voor het jaar 1968.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke

stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

15. Voorstel (Bijlage nr. 294) tot het verlenen van medewerking ex artikel 72 der Lager-onderwijswet 1920.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

16. Voorstel (Bijlage nr. 295) tot het verlenen van medewerking ex artikel 50 der Kleuteronderwijswet 1920.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

17. Voorstel (Bijlage nr. 296) tot het beschikbaarstellen van een krediet van f 38.000,— voor het opheffen van vochtverschijnselen in 18 gemeentewoningen aan het Eikendonkplein.

De heer Van Berkom zegt blij te zijn, dat de wethouder van Openbare Werken gisteravond heeft toegezegd dat in het eerste kwartaal van 1971 het plan op tafel komt voor de woningverbeteringen in Den Bosch. Men zal dan met deze zaken niet meer op deze wijze behoeven te worden geconfronteerd. Wat spreker nu wel interesseert is het Investeringsplan dat men nu heeft en waarin hij dit soort zaken kan terugvinden. Op het einde van het voorstel staat: wij stellen voor het nadelige exploitatiesaldo tengevolge van de afschrijvingen jaarlijks af te boeken op een in de afgelopen jaren gevormde reserve. Misschien kan hij de reserve terugvinden in het investeringsplan of althans weten waar het in de toekomst terugkomt. Spreker weet niet wiens portefeuille dit is.

De heer Van den Eerenbeemt zegt, dat het voorstel behelst een deel van het complex Eikendonkplein onderhanden te nemen om de vochtverschijnselen op te heffen. Spreker zou gaarne vernemen of te verwachten is dat ook de andere woningen van dit complex

binnenkort een soortgelijke opknapbeurt nodig hebben. Overigens waardeert hij het bijzonder dat deze verbetering - deze noodzakelijke verbetering - niet leidt tot een huurverhoging voor de bewoners.

De heer Moerings zou zich willen aansluiten bij de woorden van de heer Van den Eerenbeemt. Deze woningen aan het Eikendonkplein kennende, vraagt hij zich ook af of de andere woningen straks ook aan de beurt komen. Hij weet niet of alleen deze woningen vochtverschijnselen vertonen en de andere niet. Hij is zeer verheugd over dit voorstel; dit zijn nog redelijk goede woningen; als de nodige verbeteringen worden aangebracht en de huur gaat niet omhoog, kan hij de bewoners daarmee feliciteren.

De heer wethouder Wagemakers zegt dat de heer Van Berkom het plezierig vindt dat de wethouder heeft toegezegd dat aan het eind van het eerste kwartaal een indicatie zal komen, een schema, waarop men plannen kan baseren tot verbetering. De heer Van Berkom vraagt ook waar het rentevoordeel is terug te vinden. Deze vraag is ook gesteld in de Commissie voor Openbare Werken en daarom weet spreker het zo goed. Er is een rentevoordeel van $7\frac{1}{2}$ ton uit de exploitatie van de huren, die toentertijd berekend zijn naar 4% waar men toen voor $3\frac{1}{2}\%$ kon lenen. Uit die $7\frac{1}{2}$ ton betaalt men dat. Daarom behoeft daarvoor geen post te zijn op het investerings-schema of wat ook. Dat is gewoon een post die voortvloeit uit de reserve van het hele woningbezit uit het verleden. De heer Van den Eerenbeemt vraagt hoe het staat met de andere woningen van dit complex. Als hij het voorstel voor zich neemt waar men het thans over heeft en de heer Van den Eerenbeemt neemt dan de onderste alinea's dan ziet hij daar dat het onderhavige complex is gebouwd vóór 1945 zonder steun van het rijk en dat er bij vorige raadsbesluiten kredieten zijn gevoteerd tot een bedrag van ongeveer 1 miljoen en dat de kosten van verbetering de onderhavige woningen toen ongeveer f 2.638,— per woning hebben bedragen. Bedoelde

renovatie had voornamelijk betrekking op schilderwerk en verbetering van w.c.'s, douche en keukeninrichting. Nu wil men deze verbeteringen, omdat men het onredelijk acht dat men in een vochtige woning zit, en men is van mening dat men dit dus niet in de huur moet laten doorwerken. Als men nu het hele woningbezit doorlicht zal men misschien best tot de conclusie komen en zal men moeten zien of men daar nog geld aan kan spenderen om deze betere leefmogelijkheid te geven. De heer Moerings heeft een zelfde geluid laten horen waarbij hij de aan te brengen verbeteringen op prijs stelt en dat deze woningen dan toch weer bruikbaar zijn. Spreker sluit zich daar graag bij aan.

De heer Van Berk om wil de reserve nog weten.

De heer wethouder Van der Heijden zegt dat de heer Van Berk om die reserve kan vinden in bijlage 7 van de gemeentebegroting op blz. 50 onder de post 3e reserve rentevoordeel f 754.240,—.

De heer Van Berk om zegt vooral geïnteresseerd te zijn of hij nu in het investeringsplan dit ergens kan terugvinden. Zijn vraag is of hij het in de investering kan terugvinden. Het gaat er nl. over of er stille reserves zijn of dat men onverwacht toch nog ergens een potje heeft.

De heer wethouder Van der Heijden zegt dat het geen potjes zijn maar het is een reserve, die in de lijst met alle reserves die men heeft is opgenomen als bijlage. Deze posten staan dus niet op het investeringsplan. Als de heer Van Berk om dat een potje noemt is het een potje, doch spreker noemt het een reserve.

De heer Van den Eerenbeemt spijt het dat zijn vraag niet duidelijk genoeg was en dat de heer Wagemakers deze anders begreep dan spreker bedoelde. Er zijn inderdaad in 1961 en 1964 kredieten beschikbaar gesteld van in totaal 2,6 miljoen gulden om plus minus 100 woningen een opknapbeurt te geven. Nu vraagt men een krediet van f 38.000,— om 18 woningen op te knappen en de vochtverschijnselen op te heffen. Zijn vraag is of die andere woningen, ongeveer 80, binnenkort dezelfde

verschijnselen zullen gaan vertonen en een soortgelijke opknappingsbeurt nodig hebben.

De heer wethouder Wagmakers neemt zonder meer aan dat de heer Van den Eerenbeemt een duidelijke vraag heeft gesteld, die spreker dan slecht begrepen heeft. Dat is nu in tweede instantie weer aan de orde, omdat hij zegt dat men 2,7 miljoen besteed zou hebben aan 100 woningen. Dat moet men zo niet lezen; het gaat niet over het onderhavige complex, maar de gemeente heeft, en dat leest men ook in het voorstel, een groot bedrag uitgetrokken om het vooroorlogse woningbezit op te knappen. Hieronder vallen veel meer woningen.

De heer Van den Eerenbeemt zegt dat het totaal krediet 2,6 miljoen is en er staat bij dat het per woning gemiddeld f 2.600,- bedraagt. Telt hij dan niet goed?

De heer wethouder Wagmakers zegt dat de heer Van den Eerenbeemt dat niet goed telt. Er is per woning f 2.638,— gespendeerd; als men dat 100 maal neemt dan komt men aan f 263.000,— en niet aan ruim 2 miljoen. Dat scheelt wel iets. We hebben er meer woningen voor opgeknaapt en daarom zat spreker te zoeken naar die 100; het blijkt dat spreker de eerste keer een onduidelijk antwoord heeft gegeven en de heer Van den Eerenbeemt de tweede keer een onduidelijke vraag; zodoende is men weer quitte.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

18. Voorstel (Bijlage nr. 297) tot het opnieuw verhuren van de raadselder aan de heer P. M. A. Hendrix te Nuland.

De heer Moerings zegt niet de tijd te hebben gehad om dit voorstel eens helemaal uit te pluizen. Zijn vraag is of de heer Hendrix hier volkomen mee akkoord gaat, in dat geval is spreker het er vanzelf mee eens. Hij wil er hier wel op wijzen dat de vader van de huidige huurder van deze raadselder indertijd iets moois heeft

gemaakt wat ook aantrekkelijk is. Het zou spreker spijten als hier de zoon die hem heeft opgevolgd en de zaak goed runt voor lasten zou worden geplaatst die een beetje boven zijn begroting gaan.

De heer wethouder Wagemakers zegt dat met de heer Hendrix bijzonder plezierig overleg heeft plaats gehad en dat deze hier volkomen achterstaat en dat men hem inderdaad niet het vel over het been heeft gehaald omdat men van mening is dat die Raadskelder een bijzonder goede functie heeft in de stad en dat men om die reden voor deze oplopende huur alle begrip heeft getoond. De taxatie die men heeft laten uitbrengen gaf wel een wat hoger cijfer, maar dit is toch voor de heer Hendrix en voor Den Bosch een goede zaak om deze huur opklimmend wat hoger te stellen.

Zonder hoofdelijk stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

19. Voorstel (Bijlage nr. 298) tot het verlenen van aanvullende financiële medewerking voor de bouw van 23 woningen en 10 garages door de Stichting Volkshuisvesting in „De Slagen”.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

20. Voorstel (Bijlage nr. 299) tot overname van eigendom en onderhoud van wegen onder de gemeente Rosmalen, binnen het Bestemmingsplan Noord I.

De heer Bergé zou graag tegen dit voorstel stemmen.

De voorzitter vraagt of de heer Bergé daar een motivering voor heeft.

De heer Bergé heeft niemand horen motiveren, dat hij vóór het voorstel was, maar hij wil graag motiveren waarom hij tegen is.

De voorzitter zegt, dat het zo uit de lucht komt

vallen; hij kan zich zo op het eerste gezicht het bezwaar niet voorstellen.

De heer Bergé zegt dat men voor de eenvoudige prijs van f 1,— het onderhoud van wegen krijgt in een andere gemeente. Spreker gelooft dat er meerdere gemeenten voor zouden voelen wanneer zij van die last af zouden zijn en dat er een andere gemeente in de buurt bereid zou zijn om daar een gulden voor te betalen om dat onderhoud te doen. Daarom heeft spreker er bezwaar tegen.

De voorzitter meent dat het toch goed is als de heer Bergé toch nog een toelichting krijgt van de wethouder, omdat hier wellicht een misverstand bestaat.

De heer Wagmakers zegt het nog een keer te zullen proberen, maar hij heeft de heer Bergé in de Commissie voor Openbare Werken ook niet kunnen overtuigen blijkt nu. Wat is nl. de situatie. De gemeente maakt er geen gewoonte van om op deze wijze aankopen te doen, zij het voor een zeer symbolisch bedrag omdat dan het onderhoud e.d. voor rekening van de gemeente komt. Het geldt hier een bijzonder uitzonderlijke situatie omdat het ligt in plan Noord wat nog wel niet de goedkeuring heeft gekregen, doch welke toch snel nadert. Men mag aannemen dat hier industrieën zullen komen, respectievelijk door Den Bosch nieuwe wegen zullen worden aangelegd, waar ook Rosmalen bijzonder veel belangstelling voor heeft. Men legt daar een bijzonder goede weg aan, die in dat gebied helemaal past. Men heeft de bereidheid gehad de gemeente deze gronden over te dragen en men heeft het recht deze gronden op een andere wijze in te richten. Derden hebben deze gronden al gedeeltelijk aangekocht. Als hier industrie komt en eventuele andere activiteiten, dan zal inderdaad de infrastructuur een andere kans krijgen wat het wegenstramien betreft en dan betekent dat, dat Rosmalen er nu reeds aan meewerkt om Den Bosch deze gelegenheid te bieden.

De heer Bergé zegt deze toelichting reeds ontvangen te hebben in de Commissie voor Openbare Werken. Ook

toen werd hij niet overtuigd. Hij zou graag blijven tegenstemmen.

De voorzitter begreep het aanvankelijk niet maar nu wel.

De heer wethouder W a g e m a k e r s spijt het dat hij geen nieuw gezichtspunt heeft kunnen openen; hij vindt het jammer, maar dan moet de heer Bergé maar tegenstemmen.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld, onder aantekening, dat de heer Bergé tegen het voorstel is.

21. Voorstel (Bijlage nr. 300) tot het beschikbaarstellen van een aanvullend krediet ad f 81.000,— ten behoeve van de ophaalbrug over de Industriebaven.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

De voorzitter zegt thans op verzoek van wethouder Lauxstermann de punten 22 en 23 aan de orde te zullen stellen en wel:

22. Voorstel (Bijlage nr. 301) tot wijziging van de Verordening voor uitkeringen bij doorstroming, vastgesteld bij raadsbesluit van 25 juni 1970, Bijlagen 1970 nr. 155 en

23. Voorstel (Bijlage nr. 302) tot het verlengen van de termijn, waarvoor de verordening geldelijke steun Krot-opruiming, vastgesteld bij raadsbesluit van 25 juni 1970, Bijlagen nr. 156, van toepassing is verklaard.

De heer V a n E n g e l e n zegt, dat er vóór deze doorstromingsregeling een verhuiskostenvergoeding was. Nu dacht spreker dat deze verhuiskostenvergoedingsregeling beter was en er een doelmatiger gebruik van kon worden gemaakt dan van deze doorstromingsregeling. Wat is er eigenlijk op het ogenblik aan de hand? Als er iemand gaat verhuizen dan moet hij in de eerste plaats

50% meer gaan verwonen dan in de woning waarin hij op dit ogenblik zit. Daarnaast moet hij 13½% van zijn bruto loon als huur betalen. Bedraagt de huur boven de f 250,— dan komt men niet in aanmerking voor de doorstromingsregeling. Het ergst is echter als de man die verhuist en voldoet aan de 3 gestelde eisen, degene die in het huis komt een urgent geval moet zijn. Nu is het natuurlijk erg moeilijk voor degene die gaat verhuizen, want dat huis is in de regel niet van hem, om te bepalen of hij voor doorstroming in aanmerking komt. Dan is er alleen maar de mogelijkheid om van de doorstromingsregeling gebruik te maken, als dit gebeurt binnen het stadsgewest. Spreker dacht, als hij de stukken, zo deze hier liggen, eens bekijkt, dat, als men 100 aanvragen heeft er 2 of 3 uit de strijd komen, die van deze regeling gebruik kunnen maken.

Nu dacht spreker ook dat de mensen die gaan verhuizen, van deze regeling op de hoogte moesten zijn en van tevoren reeds moeten weten of ze al of niet in aanmerking komen. Nu verhuizen ze allemaal en denken dat ze van die doorstromingsregeling gebruik kunnen maken en in wezen ligt het, voor zover spreker dit bekijken kan, op misschien 2, 3 of 5%.

De heer De Jager zegt dat hij in de vergadering van 29 oktober jl. over deze kwestie vragen heeft gesteld en hij heeft toen om ongeveer half twee des nachts, van de wethouder daarop een antwoord gekregen. Hij is toen maar niet verder op deze kwestie ingegaan in tweede instantie, omdat hij verwachtte, dat deze zaak binnenkort toch weer aan de orde zou komen. Dit is nu geschied, maar hij moet tot zijn spijt constateren dat aan zijn bezwaren die hij toen genoemd heeft en die door de heer Van Engelen nu ook genoemd worden, helemaal niet is tegemoet gekomen. Er zijn weer dezelfde onzekerheden ingebouwd die er al in zaten. Spreker dacht, dat, wil men een goede doorstromingsregeling krijgen, men twee zaken moet scheiden. Ten eerste moet men zorgen, dat de goedkope woningen vrij komen; dat moet men stimule-

ren. In tweede instantie, maar los van deze kwestie, zal men moeten zorgen dat de vrijgekomen woningen bezet worden door de juiste gegadigden, door deze 3 subjectieve normen in te bouwen, de eerste: bovendien moeten vrijkomende woningen beschikbaar komen voor een woningnoodgeval dit ter beoordeling van het college; de tweede: blijkens het antwoord van de wethouder op blz. 207 moet men ook nog de intentie hebben om een goedkope woning vrij te maken voor een woningnoodgeval en de derde: in de nieuwe regeling zoals die voorgesteld wordt moet de kandidaat-bewoner voor de nieuwe woning een economische binding hebben met de gemeente. Deze 3 subjectieve factoren belemmeren volgens spreker deze hele doorstromingsregeling. Wat is nu het concrete resultaat van een half jaar toepassing? Dat zou spreker graag van de wethouder willen weten. Indien het mogelijk is zou spreker graag willen horen hoeveel aanvragen er geweest zijn; hoeveel aanvragen er zijn afgewezen en indien mogelijk de motivering van deze afwijzingen.

De heer Van Berk om behoeft zich slechts aan te sluiten aan datgene wat de heren Van Engelen en De Jager hebben gezegd. Hij heeft één vraag aan de wethouder en dat is waarom deze op geen enkele wijze rekening heeft gehouden met de vragen, die door een raadslid aan hem zijn gesteld.

De heer Moerings zegt, dat wat hier naar voren is gebracht door de heer Van Engelen en de andere sprekers, ook een punt van bespreking heeft uitgemaakt in de betrokken commissie. Het is echt wel een ingewikkelde geschiedenis en men komt er niet zo gemakkelijk uit. De hoofdzaak ligt hier feitelijk in de wettelijke regeling waar men niet onder uit kan. Men zegt wel eens hier moet men aan tegemoet komen, terwijl men het eigenlijk niet kan. Dit wordt hier in het geheel niet, in het geding gebracht en dit is een van de voornaamste redenen. Voorts merkt hij op, dat er maar weinig mensen gaan verhuizen om een woning vrij te maken voor een ander.

Ze gaan alleen voor hun eigen genoegen, dat moet men wel voorop stellen. Zodra er iemand is die een huis vrij maakt uit overweging een arme bliksem een plezier te doen, dan stelt hij voor daar een groot standbeeld voor op te richten.

De heer wethouder *Lauxstermann* zou graag aan de heer Van Berkomp willen vragen een toelichting op diens opmerking, dat spreker op geen enkele wijze rekening zou hebben gehouden met vragen aan spreker gesteld.

De heer Van Berkomp zegt, dat als de wethouder zo juist de opmerking heeft gehoord van de heer De Jager met betrekking tot de subjectieve normen, dan was zijn grootste bezwaar, dat die ingebouwd waren in de verordening en die zijn niet teruggenomen in deze verordening.

De heer wethouder *Lauxstermann* zou het volgende willen zeggen op hetgeen door de sprekers naar voren is gebracht.

Samen met de commissie woonruimte heeft spreker de laatste maanden wat ervaring opgedaan inzake de toepassing van de krotontuimings- en doorstromingsregeling. Daarbij is inderdaad gebleken dat op een aantal punten die regeling minstens de indruk maakt niet bevredigend te werken; op een paar bepaalde punten werkt ze ook niet bevredigend. Met name is hem in de commissie een bezwaar gebleken dat de regeling niet gold voor koopwoningen. Dat is wel een erg belangrijke omis-sie in die regeling, naar hij meende. Aan dit bezwaar wordt met de voorgestelde wijziging van de doorstromingsregeling tegemoet gekomen. Dat is, meent spreker te mogen zeggen, ook wel in overeenstemming met de bedoeling van de minister in zijn desbetreffende beschikking. Dan het bezwaar van de subjectieve elementen. Men herinnert zich, dat spreker inderdaad op 29 oktober als antwoord op een desbetreffende vraag van de heer De Jager, achteraf gezien een wat ingewikkeld verhaal verteld heeft over subjectieve en objectieve normen. De ingewikkeldheid van het verhaal was niet zo zeer te

wijten aan de ingewikkeldheid van de regeling, maar meer aan het feit dat de regeling voor hem op dat moment nogal nieuw was. Spreker dacht dat men die subjectieve elementen toch niet helemaal kan missen. Inderdaad staat er in - spreker weet dit niet helemaal uit het hoofd - dat de intentie er moet zijn om een goedkope woning vrij te maken. Als men wil gaan beoordelen of die intentie er is, dan begeeft men zich, dat geeft hij bij voorbaat toe, op glad ijs. Spreker merkt op, dat de gemeente ook niet tracht de intentie van een verhuizing te doorgronden. Men zou het meer negatief kunnen stellen dat men in gevallen waarbij het klaarblijkelijk is dat de intentie niet heeft voorgezeten om een goedkope woning vrij te maken, dat men die gevallen niet moet honoreren. Die klaarblijkelijkheid is er naar zijn mening als er een verhuizing plaats vindt buiten het stadsgewest, dan is er duidelijk sprake van dat er iemand in verband met zijn werk of iets dergelijks buiten het stadsgewest, gaat verhuizen. In overeenstemming met de bedoeling van de minister, en dat is dan ook gedeeltelijk een antwoord op een van de opmerkingen van de heer Van Engelen, voelt de gemeente er niet voor om verhuiskosten te vergoeden. Men voelt er alleen voor om het vertrekken uit goedkope woningen ten behoeve van minder draagkrachtige woningzoekenden, te bevorderen, en daarvoor een bijdrage te geven. Spreker meent dat men de subjectieve elementen toch nodig heeft, en wel in het belang van de betrokkenen zelf. Dat is de strijd die er altijd is bij wettelijke regelingen tussen de rechtszekerheid en de billijkheid. Strijd is misschien een wat zwaar woord, maar men zal begrijpen wat spreker bedoelt. Als men een regeling zodanig opstelt, dat deze nooit ruimte overlaat voor interpretatie en voor subjectieve afwijkingen, dan bereikt men een hoge mate van rechtszekerheid maar ook dikwijls een mate van onbillijkheid. In de regeling zoals men deze heeft en zoals die goeddeels is ontleend aan de ministeriële beschikking die er aan ten grondslag ligt, heeft men wel degelijk een aantal objectieve criteria. De

heer Van Engelen heeft ze genoemd en spreker behoeft die niet te herhalen.

In de praktijk is gebleken dat deze criteria, die dan wel objectief zijn, inderdaad op een gegeven moment in het nadeel gaan werken van de betrokkenen en dat er soms afwijzingen moeten zijn op grond van bijvoorbeeld een afwijking van een 5 honderdste procent. Spreker heeft het oog op de $13\frac{1}{2}\%$ huurquote. Als die is 13,45, dan zou daarom de premie niet kunnen worden gegeven. Dat is nu precies zo'n onbillijkheid, die voortvloeit uit het hanteren van strikt objectieve normen. Het voornemen bestaat dan ook om de regeling, zo de raad die aanneemt te continueren, in de voorgestelde gewijzigde vorm, om ook wat de hantering van de regeling betreft meer uitvoering te gaan geven aan artikel 7 van de Doorstromingsregeling en artikel 4 van de Krotontruimingsregeling, die burgemeester en wethouders, de commissie gehoord, de mogelijkheid geven om in gevallen waarin er een duidelijke indicatie is dat strikte toepassing van de objectieve normen onbillijk zou zijn, toch iets te doen. De heren Van Engelen en Moerings weten ook dat men daar al een voorzichtig begin mee aan het maken is. Spreker zegt een voorzichtig begin, omdat men natuurlijk met dit soort dingen de grootst mogelijke omzichtigheid in acht moet nemen. Spreker heeft de indruk gekregen dat een groot deel van de bezwaren die zijn gebleken en waar terecht ook de heer De Jager op heeft gewezen, ontstaan door misverstand. Wel-is-waar is de regeling toen deze werd ingevoerd in de vorm van een circulaire huis-aan-huis verspreid, doch niettemin blijkt in de praktijk dat een aantal mensen verwachtingen koestert van de regeling welke niet waargemaakt kunnen worden. Een voorbeeld is de mijnheer die is gaan verhuizen naar Eindhoven en dus heel nadrukkelijk en duidelijk niet in aanmerking kan komen voor de premie en niettemin toch het formulier invult en instuurt en dan enigszins verbaasd is als hij van de gemeente te horen krijgt dat men de premie niet kan geven. Dit is er een duidelijk voorbeeld van dat iemand het niet heeft begrepen. Spreker kan

verzekeren dat er naar gestreefd wordt om wat die voorlichting betreft, deze onder de loep te nemen. Er zal een nieuwe circulaire moeten komen en overwogen wordt om deze in een iets duidelijker vorm te gieten, misschien wat meer puntsgewijs. Overwogen wordt ook om te bezien of de mondelinge toelichting door de ambtenaren van het bureau Huisvesting, eventueel verbeterd kan worden. Spreker heeft het gevoel dat als er aan die voorlichting nog meer aandacht geschonken wordt dan nu, er een groot deel van de misverstanden zal verdwijnen. Hij is er van overtuigd dat als die voorlichting op deze manier is verbeterd, dat de nu te verbeteren regeling dan ook duidelijker resultaten zal geven. Spreker is een van de vraagstellers nog een concreet antwoord verschuldigd op een concrete vraag: Hoe is het nu gelopen met die regeling, wat is het resultaat tot nu toe geweest.

Hij heeft de cijfers van de doorstromingsregeling en de krotontuimingsregeling tot en met 20 december 1970: 206 aanvragen, daarvan zijn er op het moment dat spreker dit heeft laten uitzoeken nog 53 in behandeling. Van de 153 afgewerkte aanvragen wordt er aan 41 een uitkering verstrekt, terwijl in 112 gevallen een afwijzing moest volgen. Men ziet dat inderdaad een groot aantal aanvragen moest worden afgewezen; dat heeft allen natuurlijk zeer getroffen. Onder allen mag verstaan worden de commissie, het hoofd van bureau Huisvesting en spreker. Dat is precies een van de redenen geweest dat men nu voorstelt om ten eerste de koopwoningen er in te brengen en spreker laat hierbij ook weten dat gewerkt wordt aan een verbetering van juist die subjectieve toepassing van de regeling. Spreker gelooft dat hij hiermee op de vragen en opmerkingen is ingegaan en besluit met de hoop dat de raad er met hem van overtuigd is dat de regeling toch wel degelijk een goed middel kan zijn, mits goed toegepast en mits goed gepropageerd tot een betere doorstroming dan tot heden helaas kon worden bereikt.

De heer Moerings zou even een kleine correctie willen aanbrengen.

Hij heeft zojuist toen de wethouder terloops zei, hoe heet

die commissie ook weer, gezegd dat die commissie een andere naam had.

Deze commissie Toewijzing Woonruimte, en dat bedoelt spreker feitelijk, vervalt in verband met de nieuwe wet per 1 januari a.s. en zal dan een andere naam krijgen. Hij wil er wel bij zeggen, dat als die wet straks buiten werking wordt gesteld, het nog een beetje lastiger wordt. Dat wil hij bij voorbaat zeggen.

De heer De Jager wil even opmerken, dat hij niet is voor het volgens de letter toepassen van de objectieve normen; maar het valt spreker toch wel op dat de subjectieve normen allemaal negatief zijn. Daar geeft men allerlei beperkingen aan waar men alle kanten mee uit kan. Als de wethouder zegt dat aan deze kwestie grote aandacht wordt besteed, ook wat betreft de voorlichting dan vindt spreker dat zeer voornaam, want zoals het informatie bulletin nu luidt, reageert men daar negatief op. Als men als kandidaat vóór het verhuizen naar een eventueel duurder woning, dit bulletin leest dan kan men zelf bepalen of men eventueel voor deze doorstromingsregeling in aanmerking komt, maar dan komt die subjectieve norm weer en spreker heeft de indruk uit reacties, dat dan een groot aantal kandidaten, die qua inkomen enz. wel aan de normen voldoen, dan zeggen: laat het maar. Het is ook nog zo, dat je 50% meer moet gaan verwonen en het comfort dat men meer krijgt als men een redelijk goedkope woning heeft en dan naar een dure woning moet, is niet zo bijzonder veel. Het is de centrale verwarming die een grote rol speelt. Spreker krijgt de indruk dat veel kandidaten die toch wel aanvoelen dat ze qua inkomen eigenlijk wel naar een duurder woning kunnen verhuizen, dit argument aanhalen om toch maar te blijven zitten, terwijl hun geweten dan gesust is.

De heer Van Berk om zou nog graag van de wethouder horen wanneer deze denkt te realiseren de wijziging in de subjectieve normen.

De heer wethouder Lauxstermann antwoordt de heer Van Berk om dat de subjectieve normen niet worden

gewijzigd. De regeling blijft, zoals deze zal hebben gezien, gelijk. Spreker heeft laten weten dat het in de bedoeling ligt om te trachten meer gebruik te maken van de mogelijkheden die artikel 7 van de doorstromingsregeling het college van burgemeester en wethouders biedt, om in daarvoor in aanmerking komende gevallen toch een premie te geven, ook al wordt niet voldaan aan een aantal objectieve normen. Zo moet men het meer zien. Tot nog toe is het zo dat er nogal strikt de hand wordt gehouden aan de normen van de huurquote van $13\frac{1}{2}\%$, een huurniveau van f 250,— en niet meer, een stijging van huur van 50%, en dergelijke. Daar is speelruimte mogelijk via dat artikel 7. En dat is wat spreker bedoelt, dat men dit artikel wat vaker zou kunnen hanteren door bijvoorbeeld te reageren op betrekkelijk geringe afwijkingen van die normen, behoudens de normen zoals deze door de minister zijn vastgesteld, die voor hem wat moeilijker af te werken zijn. Men heeft toch wel wat speelruimte en spreker neemt aan dat de heer Van Berkom begrijpt dat het dus geen kwestie is van wijziging van de regeling maar van een soepeler toepassing en dat doet men nu al in die commissie woonruimte. Men heeft in die commissie al een begin gemaakt door eens te bezien om in bepaalde gevallen desnoods een verminderde premie te geven. De commissie heet: Adviescommissie Woonruimte, zoals spreker inmiddels heeft gezien. Of deze per 1 januari een andere naam moet hebben weet spreker niet, doch als die Woonruimtetwet verdwijnt, wordt het per 1 januari moeilijker, omdat dan een belangrijk wapen in de hand van het gemeentebestuur om onrechtvaardigheden te bestrijden wegvalt.

Wat de heer De Jager heeft opgemerkt, spreker is het er mee eens dat hier en daar de formulering van de circulaire misverstand kan wekken. Spreker is het er wel mee eens dat het formuleren van de subjectieve elementen die in de regeling zitten op een wat negatieve manier is uitgevallen, maar meent, dat men dat toch moet zien

als een kwestie van wetstechniek. Dat men overigens in de voorlichting de zaken wat positiever kan benaderen, dat is spreker volstrekt met de heer De Jager eens. Ook is nog een opmerking gemaakt over de centrale verwarming die misschien zou afstoten doordat daardoor de huur omhoog gaat. ... Dan heb ik het verkeerd begrepen." De heer De Jager zegt juist te hebben betoogd dat de centrale verwarming een van de dingen was die meer comfort boden ten opzichte van de oude woningen en dat het verschil in huur in feite dus niet zo groot was.

De heer wethouder L a u x s t e r m a n n is het met de heer De Jager eens. Hij kan zich voorstellen, dat in bepaalde gevallen de doorstroming stagneert door hogere huren zonder duidelijke verhoging van comfort.

Zonder hoofdelijke stemming worden hierna de voorstellen genoemd onder de punten 22 en 23 aangenomen en de ontwerp-besluiten vastgesteld.

24. Voorstel (Bijlage nr 303) tot het invoeren van een nieuwe verordening, regelende de uitkering en het pensioen voor gewezen wethouders, alsmede het pensioen van nabestaanden van (gewezen) wethouders der gemeente 's-Hertogenbosch.

De heer V a n d e n E e r e n b e e m t zegt dat het complement van een pensioenverzekering een invaliditeitsverzekering is. Zijn vraag is of er naast de pensioenvoorziening die hier voor ligt, voor wethouders ook een invaliditeitsverzekering is.

De heer wethouder H e r m e s zegt dat er een Algemene Pensioenwet Politieke Ambtenaren bestaat, waarvan dit een ombouw is voor wethouders. In de Kamer is hierover op 25 juni 1969 gesproken en daar is dezelfde vraag gesteld. Het is zo wanneer een invaliditeitspensioen wordt ingebouwd, komt direct de keuring om de hoek kijken. Dit zal een moeilijkheid zijn. Verder is niet bepaald of iemand invalide is, wie moet dat doen en wan-

neer is iemand invalide. Door de minister is hierop geantwoord dat burgemeester en wethouders de mogelijkheid hebben om een wachtgeld dat gedurende 6 jaar wordt uitgekeerd, te verlengen tot 65 jarige leeftijd; daarna gaat het pensioen in.

De heer Moerings zegt dat hij in 1958 in september aftrad als wethouder; er kwamen toen nieuwe wethouders. In oktober, meent hij, kwam er een voorstel om de wethouderssalarissen te verhogen. Hij heeft toen aan de toenmalige voorzitter, burgemeester Loeff, gevraagd, of de verhoging van deze salarissen niet met terugwerkende kracht kon geschieden, want het was een beetje discriminerend voor degenen die toen waren uitgestapt. Hij kreeg toen ten antwoord dat hij zich daarover geen zorgen behoefde te maken, daar de pensioenen van de wethouders stijgen met de salarissen. Spreker heeft dit graag geloofd en is er van overtuigd dat de burgemeester dit destijds niet heeft gezegd om hem iets te vertellen wat niet waar was. Hij is er van overtuigd dat deze burgemeester gedwaald heeft in onwetendheid, maar het is niet zo dat de wethouderspensioenen stijgen met de salarissen. En nu doet zich het eigenaardige feit voor - hij heeft de notulen van destijds opgevraagd waar het voorstel van de salarisverhoging etc. in staat - en die zijn tot nu toe niet te vinden. Die moeten er toch zijn want de salarissen zijn in 1958 verhoogd. De heer Roos zal dit misschien nog wel weten. Toen de heren Suijkerbuijk en Lennaerts hier achter de tafel kwamen te zitten zijn die salarissen verhoogd; spreker meent in oktober 1958 en er is niets van terug te vinden.

De voorzitter hoort, dat die wethouders pas in 1959 gekozen zijn, maar afgezien daarvan worden de salarissen van de wethouders van tijd tot tijd verhoogd.

De heer Moerings: die zijn gekomen in 1958 en niet in 1959.

De voorzitter zegt dat die salarissen al enige keren meer verhoogd zijn. Het is wel moeilijk om zo'n vraag

hier te beantwoorden want hij neemt aan dat de heer Moerings een aantal vragen stelt waar deze graag een antwoord op heeft.

De heer Moerings zegt geprobeerd te hebben deze notulen te pakken te krijgen. Dit voorstel staat er niet in, er ligt wel een brief van gedeputeerde staten die er op duidt.

De voorzitter vraagt of dit iets afdoet aan de kwestie zelf.

De heer Moerings begrijpt wel dat als de burge-meester zich destijds heeft vergist, men daar nu geen verhaal meer op heeft.

De voorzitter vraagt of de heer Moerings nog wil dat er iets gedaan wordt op een of ander terrein.

De heer Moerings wil dit gaarne als het iets zou uithalen en een halve ton zou opbrengen.

De voorzitter zegt de heer Moerings toe te bekijken wat er nog gedaan kan worden.

De heer Bergé zegt dat in artikel 52 van de gemeentewet staat dat de raadsleden zich onthouden van medestemmen over de zaken, benoemingen, schorsingen en ontslagen inbegrepen, die hen, hun echtgenoten en bloed- of aanverwanten tot de derde graad ingesloten, persoonlijk aangaan. Hij zou de heer Moerings willen verzoeken dadelijk niet aan de stemming deel te nemen. Dat geldt ook voor de heer Van den Eerenbeemt, alsmede voor de zittende wethouders.

De voorzitter merkt op dat dit de wethouders wel bekend is. Misschien zijn er nog wel meer die niet mee mogen stemmen.

De heer wethouder H e r m e s zegt, dat de laatste alinea van bladzijde 6, misschien veel opheldert.

Hier staat: „In samenhang hiermede bepalen de artikelen 70 en 71 dat reeds toegekende en nog toe te kennen weduwen- en wezenpensioenen volgens vroegere regelingen worden berekend - en daar horen ook de normale pen-

sioenen bij zodra dit voor belanghebbenden voordeliger is.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel hierna aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

25. Voorstel (Bijlage nr 304) tot het beschikbaarstellen van een krediet ten behoeve van een voortgezet gebruik van de Stadsschouwburg Casino.

De heer Van Loon zegt dat aan de raad gevraagd wordt een krediet van f 120.000,— voor de stadsschouwburg Casino. De gedachte komt dan op, of dat kosten zijn op het sterfhuis. Hij gelooft niet dat hier sprake is van een sterfhuis voor de stadsschouwburg Casino, want deze is nog springlevend en vol activiteiten. Door overmacht met een tragische achtergrond is men gedwongen de renovatieplannen uit te stellen. De renovatieplannen maken sloop noodzakelijk. Nu is ook nog de grote vraag of deze sloop ook uitgesteld zal moeten worden. Men kan zich voorstellen dat men in een soort euthanasie het verdwijnen van het sterfhuis misschien wat kan vervroegen door de mokerhamer maar meteen aan de voet van het Casino te leggen. Dan vraagt men zich af wat er moet gebeuren met de vele functies waarin dit oude gebouw nog voorziet, zowel voor de stad als voor het gewest. Hij wil hierover nog graag met de voorzitter even van gedachten wisselen, want het behoort tot diens portefeuille. Ditzelfde geldt voor de mogelijkheden van het probleem van de vervangende ruimte. Die vervangende ruimte is straks toch nodig en dan zou men zich kunnen afvragen of het niet verstandig is om daar maar meteen aan te beginnen. Hij moet eerlijk zeggen dit niet zo te zien. Hij is van mening dat een oud gebouw altijd nog beter zal functioneren dan de beste vervangende ruimte. Men zou kunnen zeggen een slechte kop niet al te beste koffie is toch altijd nog beter dan koffie gestookt van cichorei of van eikels.

Het is hier misschien de overweging, dat de mogelijkheden, die nu nog in het Casino gerealiseerd kunnen worden, niet te realiseren zijn in een vervangende ruimte. Nu niet en straks ook niet. Dat zou met zich meebrengen dat de tijd dat men zonder Casino komt te zitten zo kort mogelijk moet zijn, omdat men deze functies slechts een zo kort mogelijke tijd in de gemeenschap wil missen.

Men zou kunnen zeggen, de slopershamer mag pas aan de voet gelegd worden, wanneer de heipalen reeds op het terrein aanwezig zijn.

Dat is een gedachte die bij spreker op komt. Als dat zo is dan is het zeer verstandig te trachten dit gebouw op peil te houden vooral in verband met de veiligheid. Dat is evenwel een kwestie die helemaal niet in discussie is, veiligheid voor de bezoekers, veiligheid voor het personeel, veiligheid voor de artisten en veiligheid voor de omgeving. Zeer terecht zegt de voorloper dat dit krediet wordt gevraagd ten behoeve van voortgezet gebruik van de stadsschouwburg Casino. Hij meent dat dit een zeer juist uitgangspunt is. Wanneer iemand meent een nieuwe fiets te moeten kopen omdat de oude versleten is, maar de levertijd is wat lang uitgevallen of hij kan niet de kleur of het model vinden dat hij zich gedacht had, dan zou het toch zeer onverstandig zijn om, wanneer er een leuke band optreedt, de kosten op het sterfhuis te sparen en zolang maar op deze leuke band door te rijden tot men het nieuwe rijwiel heeft kunnen aanschaffen.

Hij gelooft dat dit hier ook is. Het gaat er niet alleen om dat men moet zorgen voor veiligheid in het gebouw, het gebouw moet ook nog blijven beantwoorden aan de functie die het heeft. Zo kan hij zich voorstellen dat misschien straks een verwarmingsketel zal uitvallen, hetgeen nu niet te voorzien is, en dat er dan straks weer een krediet moet komen. Hij gelooft echter dat het een wijs beleid is - aangenomen dat het gebouw tot het laatste moment in functie moet blijven - de tijd voor vervangende ruimte van het Casinogebouw zo kort mogelijk te doen

zijn. Hij is dan ook - en hij kan ook spreken namens zijn fractie - met de kredietaanvraag geheel akkoord. Wel wil hij nog even vragen of al overwogen is in het college en in de beheerscommissie, welke de vervangende ruimte straks zou kunnen zijn. Daar kan men niet vroeg genoeg mee beginnen. Hij denkt daarbij speciaal aan de bioscoopfunctie. Men slaat n.l. weer een bioscoop voor de ogen van het Bossche publiek aan puin, terwijl er nog niets anders voor in de plaats is. Daarover wil hij graag de mening van de voorzitter horen.

De heer Berge zegt het voorstel van harte te kunnen ondersteunen. Hij is blij dat er voorzieningen worden getroffen die feitelijk al veel eerder hadden moeten worden gedaan. Echter beter laat dan nooit. Hij zou even willen terugkomen op wat de heer Van Loon heeft gezegd. Deze heeft gesproken over het sterfhuis en de mokerhamer, maar dan is hem toch ontgaan de brief die de directeur van gemeentewerken heeft geschreven aan het college en die ter inzage lag voor alle raadsleden. Hij wil daaruit de volgende zin citeren: „dat de conclusies van het rapport-Fledderus met betrekking tot het slopen van het Casino hem minder gefundeerd lijken”. Hij vindt dit keurige ambtelijke taal die er op neerkomt dat er helemaal niets te slopen is en dat er niets op instorten staat.

Het voorstel heeft het over een voortgezet gebruik van de stadsschouwburg Casino. Hij neemt aan dat daar ook onder valt het theatercafé. Destijds is door de raad aangenomen dat de gemeente een café ging exploiteren. Hij heeft toen aan de voorganger van de voorzitter gevraagd of deze kastelein was geworden. Hij was er in principe tegen dat de overheid zich op dit terrein bewoog. Het gebruik van het theatercafé heeft hij langzamerhand zien ontaarden in misbruik. Hij is blij dat men hier nu spreekt over voortgezet „gebruik” en niet over voortgezet „misbruik”. Tot zijn verbazing is er een of twee raadsvergaderingen geleden van gedachten gewisseld over de voorlichting die de raadsleden kregen over het feit dat er

dingen in de krant kwamen die de raad niet bekend waren. Toen is dat door het college ontkend en is er gezegd: dat is niet zo, wij spelen dat altijd over de raad; wij doen dat zo niet. Tot zijn verbazing moet spreker dan als raadslid in de krant lezen, wetende dus dat zij die toestand in dat theatercafé goedvinden en de gemeente daar haar geld in stopt, dat dit gesloten is. Dat leest spreker uit de krant, er is hem hier nooit iets van verteld. Hij zou graag willen weten hoe dat bericht in de krant komt voordat de raad op de hoogte was en een besluit kon nemen om het te sluiten. Het was een kwestie die de raad aanging; de raad had dit open gesteld en de raad had dit moeten sluiten. Als de voorzitter dat door omstandigheden die geen uitstel duldden, heeft gedaan, akkoord, maar dan had spreker verwacht, dat daar iets over gezegd zou worden. Nu is sprekers volgende vraag: Wat gebeurt er nu met dat theatercafé? Daarvoor ziet spreker bij het voortgezet gebruik geen enkel bedrag uitgetrokken.

De heer B a a s zegt dat hij als lid van de commissie stadsschouwburg zich niet tegen dit voorstel heeft gekant. Spreker wil echter gaarne in deze openbare raadsvergadering zeggen waarom hij dat niet heeft gedaan en daar nog wat beschouwingen aan vastknopen. Zoals bekend mag worden gesteld, is de PAK-fractie tegen de bouw of verbouw van een schouwburg „oude stijl” die hij uit de tijd acht en is hij geporteerd, voor een gemeenschapshuis waar cultuur van velerlei soort kan worden beoefend. Om zijn gedachten daaromtrent enigszins te bepalen en uit te drukken, heeft hij de voorzitter, destijds een overdrukje van een artikel overhandigd, nl. een artikel uit het blad van de Nederlandse Spoorwegen „Tussen de rails”, over de bouw van een dergelijk soort gemeenschapshuis, in 1968 gebouwd in een Engelse stad, waarbij hij echter heeft uitgesproken dat het niet zijn bedoeling was om precies zo’n zelfde inrichting voor deze stad na te streven, maar een die aangepast was aan de behoeften en verlangens van een groot deel van de burgerij en speciaal de meer jongeren onder hen.

De voorzitter heeft toen toegezegd die publikatie aan alle raadsleden ter inlichting te doen toekomen. Dit is echter tot op heden niet gebeurd.

De voorzitter interrompeert dat het inderdaad kan zijn dat hij dit gezegd heeft, maar spreker kan het zich op dit moment niet herinneren. Hij wil echter gaarne toezeggen dit alsnog te doen. Hij kan zich echter niet herinneren bij welke gelegenheid hij dit heeft gezegd.

De heer B a a s zegt het de voorzitter persoonlijk te hebben overhandigd en ook de heer Stemerding heeft de voorzitter hierover gesproken.

De voorzitter: „Ja dat weet ik. Ik weet echter niet dat ik heb toegezegd dat aan alle raadsleden toe te zenden”.

De heer B a a s : „Dat hebt u inderdaad toegezegd”.

De voorzitter zegt dat het hem spijt, dat het niet gebeurd is, maar hij zal het alsnog doen.

De heer B a a s zegt dat het volgende zinnetje luidde: „Maar dat doet er op het ogenlik nu niet zoveel toe”.

De voorzitter zegt toch graag de dingen, die hij beloofd heeft, te willen doen.

De heer B a a s zegt, dat hij zat met het feit dat in een vorige raadsperiode nu eenmaal een bepaald voorstel was aanvaard en dan moet men zich naar goed democratisch fatsoen, naar de wensen van de meerderheid voegen. Op grond van het genomen besluit is een opdracht verstrekt aan het architectenbureau Fledderus te Rotterdam, dat met een plan is gekomen, dat na wijziging tamelijk wel aan de gestelde eisen voldeed, al is het jammer dat de architect zich niet aan de grootte van het betreffende grondstuk heeft gehouden.

Nog meer jammer was het feit dat deze architect dus plotseling kwam te overlijden, terwijl toen bleek dat hij geen compagnon had die het eenmaal begonnen ontwerp verder kon uitwerken. Het hele gedoe om te komen tot een oplossing in die zin dat er minstens zo'n bekwaam architect moest worden gevonden die bereid zou zijn om het ontwerp-Fledderus binnen de toegestane elf miljoen

over te nemen en te voltooien, is al geruime tijd aan de gang en er is goede hoop dat zo iemand inderdaad gevonden is, al blijft nog de vraag of deze zich nauwgezet aan het ontwerp-Fledderus zal houden en niet met een geheel, of althans sterk gewijzigd, ontwerp zal komen. Spreker moet bekennen dat hij, na bestudering van het gewijzigd ontwerp-Fledderus, zich daar heel wel mee kan verenigen, al blijven er nog bepaalde wensen, zoals bijvoorbeeld een ruimte voor een crèche....

De voorzitter wil de heer Baas even onderbreken. In wezen is deze nu eigenlijk buiten de orde, want dit zal komen in het voorstel wat in januari a.s. komt. Spreker hoopt daar tenminste mee te komen wanneer men over de architectenkeuze gaat praten.

De heer B a a s had het eigenlijk bedoeld als een overgang tot waar hij naar toe wil.

De voorzitter: Als u denkt dat u dit nodig hebt mag u dat zisprongetje wel maken".

De heer B a a s zegt dat zijn volgende zin luidde: „maar dat is van later zorg". Intussen, zit men met het dilemma wat te doen met de schouwburg. Men zou hem kunnen sluiten en bijvoorbeeld de Brabantthal op het Veemarkterrein provisorisch gaan inrichten. De kosten daaraan verbonden belopen bijna evenveel als spreker het goed heeft, als de kosten van het voorliggend voorstel. Maar daar pleit veel tegen. In de eerste plaats gaat een zo groot leegstaand gebouw spoedig in de vernieling en dat kan men, zeker op die plaats, niet toelaten. In de tweede plaats is afbraak ook niet wenselijk, omdat men, wederom zeker op die plaats, zo'n groot gat in de bebouwing moeilijk kan toejuichen; in de derde plaats - en daar is al op gewezen door de heer Van Loon - omdat provisorische inrichting van de Brabantthal of een ander gebouw, lang niet die mogelijkheden kan bieden dan de huidige outillage, terwijl ook de ligging voor het uitgaande publiek niet aantrekkelijk, zelfs bepaald ongunstig is. Zo'n noodoplossing - dat moet men niet vergeten - zou een periode van wellicht jaren moeten overbruggen. Gelukkig

echter is bij deskundig onderzoek gebleken dat de structuur van de schouwburg in zijn geheel nog tamelijk goed kan worden genoemd, maar dat de brandveiligheid vooral te wensen overlaat en enkele kleine voorzieningen noodzakelijk moeten worden getroffen. Vandaar dus het voorliggend voorstel, dat beoogt de oude schouwburg nog een tijdje dienst te laten doen - voorlopig tot begin 1972 - desnoods nog langer. Maar nu ziet spreker toch wel mogelijkheden opdoemen om de eenmaal genomen beslissing wellicht wat om te buigen. Spreker zegt niet dat hij daar nu meteen een voorstander van is, maar hij gelooft toch dat men goed moet zien dat door de geschetste omstandigheden, die niemand feitelijk heeft kunnen voorzien, zich thans toch ook wel andere perspectieven voordoen. De plaats voor de schouwburg is door de meerderheid van de raad als de juiste voor de nieuwe beoordeeld. Sindsdien, en door de jaren die komen, zijn er en komen er wellicht ook andere bouwplaatsen vrij. Spreker denkt bijvoorbeeld aan het stedelijk gymnasium aan het Nachtegaalslaantje dat vrij komt en dat naar sprekers persoonlijke mening samen met de naastliggende sporthal, een heel geschikt grondstuk zou kunnen leveren.

De voorzitter merkt op dat het gymnasium een monument is, daar zit men wat moeilijk mede. Overigens wil hij opmerken dat de heer Baas momenteel ver buiten de orde is.

De heer Van Berk om: „Tenzij de heer Baas het voorstel gaat doen om veel meer geld te investeren en een blijvende voorziening te treffen voor het Casino”.

De voorzitter: „Hij kan er komen met een beetje goede wil, maar ik geloof niet dat hij die kant uit wil”.

De heer B a a s : had dus gedacht aan het gymnasium en de sporthal daar naast, die wel een aardig grondstuk zouden kunnen leveren, terwijl op de plaats van de huidige schouwburg het kunsthuis zou kunnen verrijzen. Met elkaar dus rondom de oude Casinotuin dus een cultureel centrum vormend. Het is maar een suggestie. Er zijn er meerdere te maken. Spreker denkt aan de sluiting

van grote kerken in de binnenstad. Spreker zegt niet een voorstander van deze oplossing te zijn, maar hij vond het toch op zijn weg liggen om te moeten wijzen op mogelijkheden, die zich mede door het aannemen van het voorliggende voorstel, waar spreker dus een voorstander van is, zouden kunnen gaan voordoen.

De heer Van Oost zegt dat het Casino een beetje een moeilijke zaak wordt, mede door het overlijden van de heer Fledderus en met de gevolgen daarvan zit men nu. Het is natuurlijk jammer, daar men in maart 1971 had willen starten met de renovatie en dat wordt nu verschoven. Het lijkt jammer om dat geld er nu in te stoppen maar als men het goed bekijkt zou men er twee dingen van kunnen zeggen. Het is een soort risicoverzekering, want spreker heeft het al eerder gezegd, dat die leidingen levensgevaarlijk zijn en hij vindt die post van f 40.000,— voor deze leidingen allernoodzakelijkst. Men moet dit direct doen en niet in een tijdelijke voorziening stoppen - spreker heeft dat ook nog een keer in de commissie overwogen maar dat is ook niet juist -. Zijn fractie is voor dit voorstel, waarbij spreker moet stellen dat hier niet aan de orde is het plan voor de renovatie als zodanig. Als hij het goed leest komt men in de volgende vergadering met een afgerond voorstel, dat zal dus in januari zijn en dan kan men er nog eens uitvoerig over praten. Spreker heeft er wel een paar zorgen mee, nl. over de organisatie en de begeleiding; spreker wil daar nu niets van zeggen, daar hij anders buiten de orde gaat. Hij dacht dat men moest vasthouden aan dit voorstel waarmee zijn fractie akkoord is.

De heer Moerings zegt dat als hij zich strikt tot dit voorstel mag bepalen, hij moet zeggen dat hij er mede akkoord gaat. Het kost wel een handvol geld, maar hij stelt de vraag wat er zou gebeuren als er dadelijk zou worden gezegd - hij denkt o.a. aan de brandweer - het kan niet doorgaan wegens het gevaar dat er dreigt, en hij zou willen stellen wat het dan kost, want dan is het ook niet zo goedkoop. Om de zaak draaiende te houden

zou spreker willen stellen dat men dit geld hier moet beschikbaar stellen, want het zal wel iets langer duren dan men gedacht heeft eer hier iets anders komt. Spreker heeft geen enkele vrees dat het Casino in elkaar zal zakken.

De voorzitter meent dat de heer Moerings dit al eens meer heeft gezegd, zelfs al voor dat deze rapporten er waren.

Inderdaad is het zo, dat door de raad op 27 mei jl. is aangenomen een voorstel om het programma van eisen goed te keuren en aan de andere kant opdracht is verstrekt om een definitief ontwerp te maken.

Het is al gememoreerd door meerdere sprekers, dat daarna iets gebeurd is, nl. het overlijden op 19 juni jl. van de architect Fledderus, die dan tot overmaat van ramp geen compagnons had, wat bij een bureau van dergelijke grootte ongebruikelijk is. Spreker denkt dat het het enige bureau in Nederland is van die omvang dat bestond uit één architect en het is dan ook zo dat deze N.V. Fledderus gaat liquideren, waardoor het nodig was om de opvolging te regelen. De regeling van die opvolging heeft nogal wat voeten in de aarde gehad en men is er nog niet helemaal uit al lijkt het einde in zicht te komen; vandaar dat in de voorloper staat - dit even aan het adres van de heer Van Oost - dat men hoopt in de volgende vergadering met een voorstel te komen. Dat daardoor de procedure aanzienlijk verlengd en vertraagd is, is een duidelijke zaak en het is even duidelijk dat men de datum van maart 1971, waarop de renovatie zou beginnen, niet kan halen. Spreker rekent er op, dat men met het plan zeker een jaar zal opschuiven; het is echter duidelijk dat men de zaak niet kan laten zoals deze is, om meerdere redenen. Die zijn door de raadsleden eigenlijk niet genoemd, maar spreker wil dit hier even stipuleren, dat zijn redenen van veiligheid. Hij heeft rapporten gehad van de brandweer, van de directeur van het energie- en waterbedrijf, men heeft een brief gehad van de directeur van het Casino, de heer Van Gent - dit aan het adres van de heer Baas want

men gebruikt het woord schouwburg niet meer - men ziet inderdaad een flexibel gebouw en niet een schouwburg. Mede namens de directeur van het energie- en waterleidingbedrijf deelde de heer Van Gent mede dat hij na 1 maart geen enkele verantwoordelijkheid zou willen aanvaarden. Tenslotte heeft het bureau Fledderus een waarschuwend woord laten horen.

Toen dus in zicht kwam dat men op 1 maart geen maatregelen zou kunnen nemen, hebben burgemeester en wethouders zich beraden wat men nu zou gaan doen en dat heeft men gedaan in overleg met de beheerscommissie, die daarvoor de betreffende commissie is. Er waren twee mogelijkheden - tenminste twee directe mogelijkheden - nl. voortzetting in het huidige Casino en aan de andere kant - daar is ook al over gesproken door enige sprekers - het inrichten van Brabantthal 6, de nieuwe Brabantthal, wat mogelijk is omdat deze op het ogenblik als biggenhal niet meer in gebruik is en dus eigenlijk alleen dient voor bijzondere gebeurtenissen.

Burgemeester en wethouders hebben gekozen voor het eerste en de argumenten daarvoor zijn door een enkele spreker ook al genoemd - spreker meent dat o.a. de heren Van Loon en Baas dat eigenlijk al gedaan hebben - en hij gelooft niet dit allemaal nog eens te moeten herhalen. Het is wel duidelijk, geen gat op de Parade, en als men het niet afbreekt en men laat het staan, dan verpaupert het gebouw, men zou het toch moeten onderhouden; het staat er renteloos en men kan een dergelijk gebouw op dat punt niet leeg laten staan, want dan zouden er ook zeker beschadigingen komen. Dan zou Brabantthal-6 een noodhuisvesting zijn en burgemeester en wethouders staan, ook in overleg met de Beheerscommissie, op het standpunt, dat die noodhuisvesting zo kort mogelijk moet duren, want het is inderdaad een noodsituatie die ontwenning van het publiek zou kunnen geven, en een terugloop van het publiek zou kunnen betekenen, waardoor dit naar buiten de stad zou kunnen gaan. Er zijn ook altijd nog andere factoren; daar is bijvoorbeeld de goedkeu-

ring van gedeputeerde staten op de uitgaven van een groot bedrag, daar is de kwestie van centrale financiering waardoor men nog niet weet op welk moment men de financiën zou hebben; daar is de kwestie van de rijks-goedkeuring, hoewel, als het op dit moment zou moeten spelen, dit geen probleem zou zijn.

Wat wel natuurlijk een vraag is - en daar is ook naar gevraagd door een van de sprekers - hij dacht de heer Van Loon, wat men zou missen als men naar Brabant hal-6 zou gaan, dat is bijvoorbeeld dat men daar geen toneeltoren kan hebben en dat zou tekort doen aan de theaterfunctie, want niet elk gezelschap zou dan kunnen komen en in de tweede plaats is er wel bioscoopfunctie mogelijk, maar toch niet de huidige bioscoopfunctie, met name niet de Todd-A-O-installatie van de Paradebioscoop die daar niet kan werken.

Burgemeester en wethouders hebben besloten om voor te stellen door te gaan in het Casino, en toen daar eenmaal voor gekozen was kwam de zorg voor de veiligheid. De zorg voor de veiligheid, daar heeft de portefeuillehouder die vóór spreker voor deze zaak zorgde, heel duidelijk over gesproken. Die heeft daar inderdaad met zorg mee rondgelopen zoals hij zelf zei en spreker heeft toen hij op 1 september deze zaak overkreeg, achtereenvolgens gesprekken gehad zowel met de directeur van het Casino, de heer Van Gent, met architect Keulemans, die ook in de Begeleidingscommissie zit, met de heer Van Roosmalen, de commandant van de Brandweer en met ir Hoefnagels, de directeur van het energie- en waterbedrijf, omdat in alle besprekingen en verslagen drie gevarenpunten naar voren kwamen. In de eerste plaats de constructie van het gebouw, in de tweede plaats de elektrische installatie en in de derde plaats de brandveiligheid. De heer Keulemans heeft geadviseerd een rapport te vragen aan bouw- en woningtoezicht over de constructie; hij zei dat er een grondig onderzoek moet worden ingesteld naar de bouwkundige toestand, mede op grond van het

rapport Fledderus en in dit rapport aan te laten geven welke maatregelen nodig zijn om het Casino voor enige jaren op verantwoorde wijze door te laten draaien.

De commandant brandweer en de directeur van het energie- en waterbedrijf hebben hun rapporten ingeleverd - men heeft deze kunnen inzien - bouw- en woningtoezicht heeft een samenvattend rapport gemaakt waarin gezegd wordt, dat de veiligheid voor de duur van - daar staat zelfs twee jaar - gewaarborgd zou zijn, wanneer een krediet, zoals dit nu gevraagd wordt, zou beschikbaar worden gesteld, nl. f 120.000,—, te vermeerderen met f 36.066,— die men nog uit het onderhoud kan halen van 1970 en 1971. Daarvoor komen voorzieningen aan de daken, voorzieningen ten aanzien van de centrale verwarming - dat is in zekere zin een reservepost maar die is nodig voor het geval er een centrale verwarmingsketel uitvalt, voorzieningen ten opzichte van de elektrische installatie, die eigenlijk neerkomen op vernieuwing daarvan. En in de vierde plaats het timmer- en schilderwerk inclusief de noodvoorzieningen voor de brandweer, dat is een bedrag van f 20.000,—. Dit laatste is iets ruim genomen, omdat de architect, de heer Keulemans, zegt nog niet precies te weten wat hij tegenkomt.

Toen die rapporten binnen waren is er nog een samenvattende bespreking geweest met alle deskundigen. Die hebben nog eens rond de tafel gezeten en men heeft gevraagd - er waren ook de wethouders bij van openbare werken en van financiën - als men dit allemaal gaat doen, kan men er dan achter gaan staan en toen is gesteld dat men dit zou kunnen doen met nog een enkel punt er bij - n.l. het opruimen van oude requisieten wat intussen is gebeurd.

De deskundigen staan er achter dat het college met dit bedrag komt tot een zo veilig mogelijke oplossing.

Spreeker vindt dat deze zaak een zodanige haast heeft dat hij al gezegd heeft dat dit vanavond klaar moet komen. Bovendien heeft de wethouder van financiën toe-

gezegd, dat hij in de week tussen Kerstmis en Nieuwjaar over deze zaak gaat praten met gedeputeerde staten om zo snel mogelijk de goedkeuring te kunnen krijgen en zo snel mogelijk kan beginnen, zodat men inderdaad aan de bestaande toestand zo snel mogelijk een einde kan maken.

Dat is in het algemeen de voorgeschiedenis van dit raadsvoorstel.

Dan komt spreker aan de beantwoording van de verschillende vragen. De heer Van Loon vraagt of dit kosten op het sterfhuys zijn en deze antwoord daar zelf ontkennend op want het Casino is vol leven en men mag inderdaad zeggen dat het een huis vol leven is: er is altijd wat te doen; het is niet alleen een schouwburg, het is bepaald geen statusstempel; er gebeurt van alles wat maar enigszins in de belangstelling staat van het publiek en spreker meent wel dat men op dit punt blij kan zijn met het beleid dat gevoerd wordt door de directeur van de schouwburg, de heer Van Gent. Ook is de vraag door de heer Van Loon gesteld: meteen slopen of niet. Hij komt dan ook op de vele functies die niet allemaal kunnen worden uitgeoefend in die noodvoorziening en hij meent ook dat het beter is om in dit Casino door te gaan en het op peil te houden in verband met de veiligheid. Spreker heeft reeds uiteengezet, dat men tracht die veiligheid zo goed mogelijk te waarborgen. Hij gelooft dat de heer Van Loon en het college hiermede op dezelfde toer zijn, ook wanneer de heer Van Loon stelt dat de tijd voor de vervangende ruimte zo kort mogelijk moet zijn. Voorts vraagt deze nog of is overwogen welke vervangende ruimte in aanmerking kan komen - spreker heeft dit ook al gezegd n.l. dat men denkt aan Brabantthal-6, waarvoor men al een begroting heeft laten maken die zal neerkomen op ruim een ton, waarbij dan een groot aantal functies kunnen gebeuren, doch een paar niet - maar waarbij tegelijkertijd ook die voorzieningen niet weg zijn, want die kan men naderhand gebruiken voor grote manifesta-

ties. Spreker denkt aan een promenadeconcert wat dan toch beter tot zijn recht kan komen, maar ook aan pop-festivals, een beat-festijn en dergelijke. Spreker gelooft inderdaad dat, waar die Brabantthal-6 voor afzienbare tijd niet meer nodig is als onderdeel van het veemarktbedrijf, dat dat een grote nuttige ruimte is voor allerlei grote culturele en semi-culturele manifestaties.

De vraag, welke functies niet kunnen worden waargemaakt meent spreker ook al te hebben beantwoord. Theaterfuncties gedeeltelijk, bioscoopfuncties ook gedeeltelijk, daar de Todd-A-O-installatie daar niet geplaatst kan worden. De Todd-A-O-installatie, spreker kan het niet technisch uitleggen, maar het komt neer op een enorm groot doek wat helemaal gebruikt kan worden; het is iets wat de heer Martens er indertijd in heeft gebracht als een soort concurrentie tegen de televisie. Bij de rondgang door het Casino zal spreker dit graag eens laten zien, maar dan graag onder deskundige toelichting, die spreker niet kan geven.

De heer Bergé zegt dat hij het voorstel van harte ondersteunt en dat dit al veel eerder had moeten gebeuren. Spreker heeft reeds gezegd dat als de raad vanavond dit voorstel aanneemt, men zo snel mogelijk aan het werk zal gaan; men zal zorgen zo vlug mogelijk goedkeuring te krijgen, zodat het zo snel mogelijk wordt waargemaakt.

Het is inderdaad zo, dat het rapport van bouw- en woningtoezicht stelt dat het Casino constructief niet zo is dat het zo in elkaar zakt. Spreker gelooft dat de tendens indertijd is geweest - doch hij gelooft niet dat men er verder over moet discussieren, dat wanneer men aan het gebouw zou moeten sleutelen, het inderdaad een moeilijke zaak zou worden.

De heer Bergé spreekt ook nog over het theatercafé. Daar zou spreker dit op willen zeggen dat ook hij niet weet hoe het artikel in de krant is gekomen. Dat zal de heer Bergé moeten geloven, spreker heeft dit ook in de krant gelezen...

De heer Bergé : „Dan hebt u dezelfde ervaring als ik, sluiten ze dan dit zaakje zonder dat u het weet?”

De voorzitter moet dit inderdaad bevestigend beantwoorden, maar hij moet er wel bij zeggen dat er een overmachtsituatie is geweest bij de directeur om dit te sluiten. Daar zou spreker nu niet verder op in willen gaan, maar als de heer Bergé het van spreker wil aannemen, kan hij dit altijd nog wel nader verklaren. Het theatercafé gaat dus als echt theatercafé toch wel door, maar dan is het in de sfeer van het beheer; men zal het een kleine opknapbeurt geven en men hoopt het als theatercafé met een voor- en nazit, enz. in gebruik te nemen. Dat ziet spreker dan als een beheersfunctie waarbij ook de beheerscommissie in principe akkoord is.

De heer Baas heeft al een aardige beschouwing geleverd ook over de kwestie van Billingham en spreker meent - hij weet niet of de heer Baas daar bij is geweest - maar spreker heeft indertijd met de heer Stemerding besproken, dat, wanneer 's-Hertogenbosch een nieuwe gemeente zou zijn waar nog niets was, een dergelijk idee bijzonder aardig zou zijn maar een deel van die functies heeft men al en die kan men moeilijk gaan verdubbelen. Spreker is het helemaal met hem eens dat men niet moet zitten te springen om een theater oude stijl, geen status-tempel, dat heeft ook de heer Verkuijlen indertijd heel duidelijk gesteld. Deze heeft trouwens in een van de vergaderingen gezegd het woord schouwburg niet meer te willen horen. Spreker probeert dit ook te vermijden. Men praat dus over het Casino met zijn vele functies, net zo goed carnaval als het zwaarste theaterstuk, als de meest klassieke muziek, „morgen pop-festival en overmorgen „Hair”, alles moet er in kunnen gebeuren, in wat dan de directeur noemt: het grote versierhuis.

De kwestie van de heer Fledderus heeft de heer Baas bewogen om nog eens te trachten alvast zijn gedachten te ontvouwen over de toekomst. Hij heeft ook gevraagd naar de kosten van de Brabantse, daarop heeft spreker reeds geantwoord: dit is ruim een ton. De heer Baas heeft ook

gevraagd wat men in de toekomst gaat doen. Spreker zou het antwoord hierop willen uitstellen, omdat dit niet vanavond aan de orde is en hij wel duidelijk wil stellen dat men het thans voorgestelde zo snel mogelijk moet gaan uitvoeren, omdat daarmee de veiligheid gemoeid is. Wanneer de heer Baas praat over kunsthuis en al dergelijke dingen meer, dan zegt spreker dat dit zaken zijn waar men duidelijk aan moet gaan denken; het moet in datzelfde kwartier gebeuren en dan gelooft spreker dat men op dezelfde golflengte praat.

De heer Van Oost heeft gezegd dat het eigenlijk een risico-verzekering is. Spreker kan dat alleen maar onderschrijven. De heer Moerings heeft ook zijn instemming betuigd en gevraagd „wat zoudt u doen als de brandweer morgen zegt „sluiten maar”, maar de heer Moerings is intussen weg.

De heer Moerings: „Neen, neen”.

De voorzitter zegt dan wat voorzichtiger te moeten zijn. Hij zou willen stellen dat de brandweer niet de hoogste autoriteit is van het gemeentebestuur, maar wel een belangrijk adviseur en hij zou er zich wel degelijk wat van aantrekken wanneer de brandweer zou zeggen „sluiten” maar spreker heeft uitdrukkelijk gesteld dat hij de brandweercommandant ook persoonlijk heeft gevraagd „wat vindt u en hoe wilt u het doen” en dat daar deze zaken uitgekomen zijn.

Hij wil dus graag niet alleen in een constructief veilig gebouw zitten, maar zonder meer in een veilig gebouw. Dit was wat spreker in eerste instantie wilde antwoorden.

De heer Bergé zou zich gaarne willen aansluiten bij een gedeelte van het betoog van de heer Baas dat men eigenlijk het Casino veel beter kon gebruiken als vervangende ruimte en dan elders bouwen.

De voorzitter vraagt de heer Bergé niet buiten de orde te gaan.

De heer Bergé zegt dat de voorzitter daar in eerste instantie met zijn antwoord ook op door is gegaan tegenover de heer Baas....

De voorzitter: Inderdaad, de heer Bergé mag er wel iets over zeggen maar deze zaak komt nog duidelijk aan de orde.

De heer Bergé dacht dit ook. Het is toch al laat doch spreker zou nog even uiteen willen zetten dat gemeentewerken wel degelijk heeft geconstateerd dat de constructies allemaal gaaf en normaal zijn en dat er geen vochtigheid is geconstateerd behalve in één keldertje; dat de controle-aantekeningen voorts hebben aangetoond dat de belastingen allemaal in orde zijn en er geen sprake is van overbelasting; dat de vloerconstructie, betrekkelijk slap geconstrueerd, gevaar oplevert, bij hossende menigten, maar dat de ervaring heeft geleerd dat er met carnaval helemaal niets gebeurt.

Wat het theatercafé betreft, spreker heeft gehoord dat er momenteel een filminstallatie wordt gebouwd. Weet de voorzitter daar iets van.

De voorzitter zegt dat er wel overwogen is of daar iets dergelijks zou kunnen komen, maar daarover is geen beslissing genomen. Er wordt wel een gaatje in de muur gemaakt om de mogelijkheid niet uit te sluiten, zo zou hij het willen stellen, maar dat is dus geen bioscoop. Dat is een punt wat nog in overweging is.

De heer Bergé dacht dat daar een filminstallatie gemaakt werd, doch er wordt alleen een gaatje in de muur gemaakt; een kijkgaatje zogezegd.

De heer Van Beek is direct voor een veilig Casino, of schouwburg, of hoe men het noemen mag. Hij zal niet tegenstemmen, maar wil alleen een vergelijk maken met het Paschalishuis, waar men op een gegeven moment 1½ ton in ging stoppen om een wijk te saneren. Nu wordt dus eigenlijk gereageerd op een kreet van de directeur van het Casino: „je moet dat doen, anders neem ik geen verantwoordelijkheid meer”. Spreker dacht dat die verantwoordelijkheid al niet meer te nemen was 4 à 5 jaar geleden en dat is wat spreker vindt: de kosten op het sterfhuis, voor die korte tijd. Misschien impliceert dit, dat het nog wel een langere tijd zal duren, maar hij dacht dat er

wel verantwoordelijkheid had moeten zijn om deze situatie, die de raad toen heeft bezocht, die schrikbarend was en waarvan eigenlijk iedereen is geschrokken en waardoor volgens spreker indertijd die brand is ontstaan, die ook had kunnen ontstaan, wanneer het Casino vol had gezeten. Deze voorzieningen hadden eerder moeten worden getroffen. Hierbij wil spreker er graag op aandringen dat men eventueel volgende projecten tijdig bekijken moet en tijdig ook de verantwoordelijkheid onderkennen moet.

De voorzitter meent dat het zo is, dat men niet op een klacht van de directeur van het Casino ineens gaat beginnen, maar dat men, gezien het feit en dan moet men even nemen de situatie na de dood van de heer Fledderus toen bleek dat dit een zaak zou zijn die langer zou duren, dat men toen heeft gezegd: wij moeten objectief laten bekijken door onze eigen deskundigen wat nodig is. En deze deskundigen op dit gebied waren brandweer, energie- en waterbedrijf en samenvattend de architect van gemeentewerken de heer Keulemans en de dienst van het bouw- en woningtoezicht. Aan deze gezamenlijke deskundigen hebben burgemeester en wethouders gevraagd: „geven jullie je objectief oordeel over dit Casino, mede ook gezien in het licht van alle publikaties”. Daar heeft men verder zo snel mogelijk aan gewerkt, maar wel degelijk. Daarom heeft spreker in zijn inleiding ook gezegd hoe men na 1 september te werk is gegaan.

Men heeft dus eerst individueel met al die deskundigen gesproken, men heeft hen gevraagd hun rapporten in te leveren, die rapporten nog gezamenlijk besproken en men is toen tot die conclusie gekomen. Het laatste rapport is, bij wijze van spreken, nog van de laatste dagen. Spreker meent, nu men dus duidelijk weet hoe de zaak staat - het rapport nl. van bouw- en woningtoezicht is zeer recent - men de eerstvolgende raadsvergadering wilde aangrijpen om dit te doen. Spreker dacht dat dit de goede weg is.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel hierna aangenomen en het ontwerp-besluit vastgesteld.

26. Voorstel (Bijlage nr. 305) tot benoeming van een lid van het college van Regenten over het Roomsche Armenweeshuis te 's-Hertogenbosch en

27. Voorstel (Bijlage nr. 307) tot benoeming van een directeur van de gemeentelijke Sociale Dienst.

De heer Moerings zegt dat hij van de voorgestelde mensen betrekkelijk weinig weet. In het verleden was het zo dat men dergelijke mensen eens te zien kreeg en er eens mee gepraat werd. Hier weet men niets van en spreker vindt het een beetje pijnlijke zaak. Spreker is er een beetje mee verzoend omdat er in het voorstel staat dat het voorlopig voor een jaar is. Het is dus echt een proeftijd.

De voorzitter: „neen”.

De heer Moerings zegt dat hij er dan helemaal naast is en vraagt of hij het zo verkeerd heeft gezien.

De voorzitter: de proeftijd van één jaar is een vaste formulering; er worden zo vele belangrijke functionarissen benoemd, maar de heer Moerings voelt wel, dat, als deze man redelijk voldoet, het wel doorgaat.

De heer Moerings: „Er is dus wel een proeftijd van een jaar? Hij heeft daar echt wel een beetje moeite mee.”

De voorzitter moet er wel op zeggen nog niet zo lang in deze gemeente te zijn, maar spreker is verteld, en dan moet hij afgaan op alle deskundigen dat wat betreft de functie van gemeentesecretaris e.d., daar de senioren, dus de fractievoorzitters over gehoord worden die met de personen kennismaakten en dat bij functionarissen zoals nu aan de orde de betrokken commissie gehoord wordt. In de Sociale Commissie zijn deze kandidaten wel in geweest, ter kennismaking. Wanneer men dat niet goed vindt zou men een traditie anders willen maken en dan zou men daar over moeten praten. Wat nu ge-

beurt, is het volgen van een bestaande traditie. De heer Moerings kan niet kwalijk nemen, dat de traditie gevolgd is.

De heer Moerings zegt het de voorzitter helemaal niet kwalijk te nemen, maar hij vindt deze functie wel zo voornaam, dat hier dezelfde gedragslijn had moeten worden gevolgd als bij een gemeentesecretaris. Hij vindt dit een heel voorname functie; niet zo'n kleinigheid.

De voorzitter zegt dat er altijd wel een bepaalde lijn moet zijn anders weet men als college niet waar men aan toe is. Dan zou men bijvoorbeeld moeten stellen welke functies ziet men als zodanig en welke functies niet. Men behoeft daar vanavond niet over te discussiëren, maar dan moet men daar zijn gedachten maar eens over laten gaan.

Hij vraagt nu tot stemming te willen overgaan en benoemt als commissie van stemopneming de heren Moerings, Van Oost en Van de Wiel.

De heer Van Oost doet mededeling van de uitgebrachte stemmen en deelt mede dat zijn uitgebracht met betrekking tot agendapunt 26: 30 stemmen, waarvan 21 op de heer Van Olfen, 5 op de heer Kemperman en 4 op de heer Hoefnagels.

De voorzitter deelt mede dat hiermede dus dr. Van Olfen is benoemd.

De heer Van Oost deelt mede dat met betrekking tot punt 27 van de agenda zijn uitgebracht 30 stemmen, waarvan 21 op de heer Swinkels, 8 op de heer Franssen en 1 blanco.

De voorzitter dankt de commissie voor haar bemoeiingen. We zijn hiermede aan het eind van de vergadering gekomen. Hij wenst allen een goed weekend, goede kerstdagen en een goed uiteinde.

Hij sluit de vergadering te 23.55 uur.